

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРЕМЕНЧУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ОСТРОГРАДСЬКОГО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ЩОДО СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«МЕДІАПЕДАГОГІКА»
ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ТА ЗАОЧНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ
ВСІХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ
ОСВІТНІЙ СТУПЕНЯ «МАГІСТР»

КРЕМЕНЧУК 2017

Методичні вказівки щодо семінарських, практичних занять і самостійної роботи з навчальної дисципліни «Медіапедагогіка» для студентів денної та заочної форми навчання всіх спеціальностей освітнього ступеня «Магістр».

Укладачі: д. пед. н., проф. Т. Б. Поясок, к. пед. н., доц. О. І. Беспарточна

Рецензент: д. пед. н., проф. Л. В. Герасименко

Кафедра психології, педагогіки та філософії

Затверджено методичною радою КрНУ імені Михайла Остроградського

Протокол від _____ 2017 року

Голова методичної ради _____ проф. В. В. Костін

ЗМІСТ

Вступ.....	4
1 Тематичний план вивчення навчальної дисципліни.....	8
2 Перелік семінарських, практичних занять і самостійної роботи	9
Заняття № 1 Основні категорії, предмет і складові медіапедагогіки...	9
Заняття № 2 Види і функції сучасних медіа	13
Заняття № 3 Вплив сучасних медіа на людину.....	18
Заняття № 4 Медіа в організації традиційного навчання.....	23
Заняття № 5 Мультимедійні ресурси в освіті.....	27
Заняття № 6 Медіадидактика як складова медіа педагогіки	31
Заняття № 7 Цифрові медіа як дидактичні засоби	35
Заняття № 8 Дидактичні властивості електронних медіазасобів.....	38
Заняття № 9 Електронні навчальні видання.....	42
Заняття № 10 Навчально-методичне забезпечення на основі електронних медіа	46
Заняття № 11 Медіа в організації дистанційного навчання.....	50
Заняття № 12 Медіа як засіб виховання.....	54
3 Рекомендації щодо написання студентами індивідуально-дослідних робіт	59
4 Тестові завдання для підсумкового контролю знань студентів.....	61
5 Критерії оцінювання знань студентів	74
Список літератури.....	75

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Медіапедагогіка» є досить новою в навчальних планах підготовки магістрів гуманітарного напрямку.

Пропонований навчальний курс містить інформацію про особливості медіапроцесів у суспільстві, інформаційне середовище, методи моделювання та проведення експертиз інформаційного середовища, дидактичні властивості засобів навчання із застосуванням інформаційних технологій. Зміст навчального курсу спрямований на поглиблення і розширення знань слухачів про будову та організацію медіа середовища вищої школи.

Метою навчального курсу є ознайомлення студентів з теоретичними та методологічними засадами медіапедагогіки як науковою дисципліною, так і прикладною галуззю педагогічної науки. Програмою навчальної дисципліни «Медіапедагогіка» передбачено проведення лекційних, практичних і семінарських занять, на яких розглядаються теоретичні та практичні питання про сучасне розуміння медіа, визначення основних категорій, понять, дефініцій, термінів медіапедагогіки; характеристика основних складових медіапедагогіки: медіадидактики і медіа - виховання; розкриття сутності та основних категорій інформаційної дидактики, її дидактичних, психолого-педагогічних і методичних аспектів; формування практичних навичок використання освітніх медіапродуктів і ресурсів для розв'язання освітніх, виховних та інших завдань.

Проблема медіапроцесів у суспільстві – надактуальна і має розглядатися комплексно: у філософському, соціальному, культурному, психолого-педагогічному та інших аспектах.

Завдання навчального курсу полягає в опануванні студентами ряду ключових питань щодо: розкриття поняття медіапедагогіки; розкриття нових інформаційних технологій як засобу розвитку всіх підсистем особистості та її самореалізації; виокремлення та розкриття психологічних і педагогічних проблем інформатизації суспільства; визначення функцій медіапедагогіки у забезпеченні якості навчання і побудові відкритих педагогічних систем.

Використання методичних рекомендацій сприятиме досягненню студентами таких результатів: отримання знань щодо основних теоретичних засад, на яких будуються медіа-технології вищої школи; використання медіа-технологій як нового освітнього стандарту у вищій школі; удосконалення методологію та стратегію відбору змісту, методів й організаційних форм навчання, виховання, які відповідають завданням розвитку особистості; удосконалення механізмів управління системою освіти з використанням автоматизованих банків даних науково-педагогічної інформації, інформаційно-методичних матеріалів, а також комунікаційних мереж; за сучасних умов інформатизації суспільства; створення методичних систем навчання, орієнтованих на розвиток інтелектуального потенціалу студента, на формування вмінь самостійно здобувати знання; створення й використання комп'ютерних тестових, діагностичних методик контролю й оцінювання рівня знань студентів.

Методичні матеріали містять завдання для семінарських, практичних занять і самостійної роботи з навчального курсу «Медіапедагогіка», які, відповідно до програми вивчення навчальні дисципліни, передбачають самостійне опрацювання тем і відповідних термінів з кожної теми, підготовку відповідей на контрольні питання та завдання.

Мета семінарських занять - закріплення теоретичних знань студентів у межах змісту тем, для яких заплановане самостійне опрацювання.

Семінарські заняття розвивають уміння застосовувати отримані знання для аналізу конкретних педагогічних проявів, феноменів і ситуацій під час навчання дорослої людини. Питання для самоконтролю передбачають активізацію у студентів знань з попередніх тем курсу, уміння відслідковувати взаємозв'язки між різними компонентами реформ вищої освіти, аналізувати та порівнювати суттєві відмінності у документальному супроводженні всіх етапів розвитку вищої освіти України, досліджувати медіапедагогічні принципи навчання, принципи безперервної освіти протягом життя, коригувати методики викладання у вищій школі, згідно з державними та європейськими вимогами

ринку праці та стандартів освіти, ураховуючи загальну інформатизацію суспільства. Творчі завдання передбачають набуття умінь щодо вирішення питань розробки рекомендацій із проблем розвитку освіти, а саме, неперервної освіти дорослих; організувати процес навчання дорослого, ураховуючи тимчасові, просторові, побутові, професійні, соціальні чинники. **Методи викладання та навчання:**

- лекції, семінарські та практичні заняття;
- самостійне дослідження.

Методи оцінювання:

Знання та умінь студентів оцінюються за допомогою:

- презентації на семінарському, практичному занятті (кожному студенту відведено 15 хвилин на презентацію та 5 – на запитання), критеріями оцінювання є зміст, спосіб подачі матеріалу, оригінальність і інноваційні методи аналізу процесів, що розглядаються;
- написання реферату (критеріями оцінювання є: актуальність змісту, самостійність, аналітичні здібності, ступінь і форма узагальнення матеріалу, глибина критичних зауважень, різноманітність і обґрунтованість пропозицій щодо удосконалення визначеної соціальної програми);
- виконання самостійної індивідуально-дослідної роботи.

Методичні вказівки щодо самостійної роботи студентів розроблені на підставі модульної системи з урахуванням нових підходів до підготовки фахівців: I модуль – «Загальні засади медіапедагогіки» та II модуль – «Основи медіадидактики та медіа виховання». Кожен модуль містить усі види навчального навантаження: лекційні, семінарські та практичні заняття, самостійну роботу студентів. Тому методичні вказівки містять плани семінарських занять з детальними коментарями щодо підготовки з кожного питання згідно із запропонованою літературою. Розроблено систему усних і письмових завдань для самоконтролю студентів. Додаються контрольні питання.

Самостійна робота студентів набуває все більшого значення у навчальному

процесі. Вона підвищує відповідальність тих, хто навчається, формує у них навички працювати самостійно, здобувати знання, використовуючи їх для аналізу процесів, що відбуваються у навколишньому та індивідуальному світі. Така робота дає змогу ефективніше активізувати пізнавальні мотиви студентів, розвивати творче мислення.

Самостійну роботу планує, організовує індивідуально кожний студент, однак він завжди може розраховувати на консультації викладача. Робота включає у себе опрацювання матеріалу лекцій, підготовку до практичних занять, вивчення додаткових тем і питань за рекомендованою літературою, підготовку до написання модульних контрольних робіт, добір матеріалу для написання наукового дослідження, підготовку до участі у конференції тощо.

Під час наукового дослідження або роботи над доповіддю студент може виявити більшу ініціативу та самостійність у доборі літератури, складанні плану роботи. Це потрібно не лише для розвитку уміння самостійно опрацювати літературу, систематизувати прочитаний матеріал, а й для закріплення теоретичних знань, отриманих під час вивчення навчальних дисциплін, і розвитку професійної культури студентів.

Методичні вказівки складено відповідно до освітньо-професійної та навчальної програм з навчального курсу «Медіапедагогіка» для студентів денної та заочної форми навчання всіх спеціальностей освітнього ступеня «Магістр».

Після вивчення навчальної дисципліни «Медіапедагогіка» студент повинен **знати:**

- особливості організації навчання засобами мультимедіа;
- види та функції сучасних медіазасобів;
- вплив медіа на особистість;
- застосування мультимедійних ресурсів в освіті;
- дидактичні властивості електронних медіазасобів; дистанційного навчання у системі навчання дорослих;
- особливості створення та подальшого обслуговування електронними

виданнями;

– медіа як засіб навчання та виховання;

уміти:

– організовувати навчання засобами мультимедіа;

– орієнтуватися у видах і функціях сучасних медіазасобів;

– аналізувати соціально-філософські і гуманітарні аспекти взаємодії людини і медіа;

– досліджувати вплив окремих медіа на розвиток, виховання і навчання;

– орієнтуватися у проявах насильства через сучасні засоби інформації та комунікації та надавати кваліфіковану допомогу щодо подолання їх наслідків;

– удосконалювати механізми управління системою освіти з використанням автоматизованих банків даних науково-педагогічної інформації, інформаційно-методичних матеріалів, а також комунікаційних мереж;

– удосконалювати методології й стратегії відбору змісту, методів й організаційних форм навчання, виховання, що відповідають завданням розвитку особистості того, хто навчається, за сучасних умов інформатизації суспільства.

I ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ пор.	Тема	Кількість годин		
		Лекції	Практ. зан. / Семінар. зан.	Самостійна робота
МОДУЛЬ 1				
Загальні засади медіапедагогіки				
1	Основні категорії, предмет і складові медіапедагогіки	2	2	14
2	Види і функції сучасних медіа	2	2	10
3	Вплив сучасних медіа на людину	2	2	10
4	Медіа в організації традиційного навчання	2	2	15
5	Мультимедійні ресурси в освіті	2	2	14
МОДУЛЬ 2				
Основи медіадидактики та медіавиховання				
6	Медіадидактика як складова медіа педагогіки	2	2	10

7	Цифрові медіа як дидактичні засоби	2	1	10
8	Дидактичні властивості електронних медіазасобів	2	2	8
9	Електронні навчальні видання	2	2	10
10	Навчально-методичне забезпечення на основі електронних медіа	2	2	10
11	Медіа в організації дистанційного навчання	2	1	10
12	Медіа як засіб виховання	2	1	10
Разом		24	20	136
Усього годин		180		

II ПЕРЕЛІК СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ І САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль I Загальні засади медіапедагогіки

Заняття № 1

Тема 1 Основні категорії, предмет і складові медіапедагогіки.

Мета: допомогти студентам ознайомитися з науковим тезариусом медіапедагогіки.

План

1. Походження і значення терміна «медіа».
2. Система медіапедагогічних категорій.
3. Предмет і складові медіапедагогіки.
4. Функції учасників навчального процесу з використанням медіазасобів.

Теми рефератів

1. Вплив сучасних медіа на людину.
2. Загальні засади медіапедагогіки.
3. Основні категорії, предмет і складові медіа педагогіки.

Основні поняття і положення теми: вища освіта, медіапедагогіка, медіакомпетентність педагога, медіаграмотність, медіаосвіта.

.Короткі теоретичні відомості

Під час підготовки до практичного чи семінарського заняття студентам пропонується детально розглянути питання плану теми.

У документах ЮНЕСКО медіаосвіта трактується як навчання теорії та практичних умінь щодо використання сучасних засобів масової комунікації, що розглядаються як специфічна частина освітнього процесу у педагогічній теорії і практиці; їх необхідно відрізнити від використання засобів масової комунікації як засобів у викладанні різних галузей знань, що є проблемою медіапедагогіки. Основні завдання медіаосвіти більш широкі: підготувати нове покоління до життя за сучасних інформаційних умов у поєднанні з духовними цінностями до пошуку, аналізу, використання і сприйняття різноманітної інформації, навчити людину розуміти її, усвідомлювати вплив на психіку, оволодівати способами спілкування з використанням невербальних форм комунікації за допомогою комунікативних засобів.

Отже, медіаосвіта – це процес розвитку особистості за допомогою і на підставі засобів масової комунікації (медіа) для формування культури спілкування з медіа, творчих, комунікативних здібностей, критичного мислення, умінь повноцінного сприйняття, інтерпретації, аналізу та оцінювання медіатекстів, навчання різноманітних форм самовираження за допомогою медіатехніки. На ґрунті цього людина опановує медіаграмотність, яка допомагає їй активно використовувати можливості інформаційного поля телебачення, радіо, відео, кінематографу, преси, Інтернету. Ця проблема розв'язується завдяки медіапедагогіці.

Сьогодні провідним є медіакомплексний засіб опанування людиною навколишнього середовища. Медіапедагогіка є напрямом у педагогіці, і водночас дослідженням закономірностей масової комунікації, це вивчення медіа, що відрізняється від навчання з використанням медіа. Він одночасно забезпечує як пізнанням того, як створюються і розповсюджуються медіатексти, так і розвиток аналітичних здібностей для інтерпретації та оцінювання їх змісту. Як медіаосвіта, так і медіапедагогіка спрямовані на досягнення цілей медіаграмотності: забезпечення здатності використовувати, аналізувати, оцінювати і передавати повідомлення у різноманітних формах, уміння аналізувати і синтезувати просторово-часову реальність, уміння

«читати» медіатекст. Медіаграмотність покликана допомогти людям розуміти, створювати та оцінювати культурну значущість аудіовізуальних і друкованих текстів, вона є підґрунтям медіакомпетентності.

Медіапедагогіка як галузь педагогіки в ХХІ столітті знаходить усе більшу кількість прихильників, набуває розвитку як на теоретичному, так і на практичному рівнях. Але поряд із цим часто зустрічається нерозуміння її цілей, освітні заклади не завжди адекватно реагують на дидактичний потенціал сучасних медіа. Тому розвиток медіапедагогіки як науки про медіаосвіту і медіаграмотність є актуальним. Її складовою є медіадидактика – теорія навчання за допомогою медіа, що включає у себе цілі, зміст, організаційні форми, способи і засоби, що допомагають розвитку медіаграмотності та формуванню медіакомпетентності. Медійні технології навчання – це способи побудови діяльності із застосуванням медіа для досягнення педагогічних цілей. Вони містять й інформаційні технології навчання, що являють собою сукупність сучасної комп’ютерної та медійної техніки, засобів телекомунікаційного зв’язку, інструментальних програмних засобів, що забезпечують інтерактивний програмно-методичний супровід сучасних технологій навчання.

Для опису засобів масової комунікації в Європейських країнах використовують мас-медіа, але воно також не в усьому співпадає з нашим поняттям «масових комунікацій». У словнику з медіаосвіти, медіапедагогіки, медіаграмотності, медіакомпетентності «медіа» визначається як засіб масової комунікації – технічні засоби створення, запису, копіювання, тиражування, зберігання, розповсюдження, сприйняття інформації та обміну її між суб’єктом (автором медіатексту) та об’єктом (масовою аудиторією). Деякі дослідники термін «медіа» розуміють як аналог поняття засобів масової інформації та комунікації, деякі – як технічні засоби створення, запису, копіювання, тиражування, зберігання, розповсюдження, сприйняття інформації та обміну її між суб’єктом (автором повідомлення) і суб’єктом (масовою аудиторією). При цьому медіа розглядається як комплексний засіб розуміння навколишнього

світу (у його соціальних, моральних, психологічних, художніх, інтелектуальних аспектах). Підсумовуючи вищезазначене, доцільно визначити поняття «медіа» як засіб комунікації та розповсюдження інформації.

Завдання до теми

1. Надайте стисло характеристику зарубіжного досвіду в медіапедагогіці.
2. У чому полягає готовність педагога до використання медіа засобів?
3. Законспектуйте науковий тезаурус медіапедагогіки.
4. Розкрийте поняття медіапедагогіки як складової медіакультури.
5. Запропонуйте шляхи впровадження медіазасобів в освітнє середовище.
6. Проаналізуйте трактування медіаосвіти науковцями.

Контрольні питання

1. Що розуміють під терміном «медіа»?
2. Чому медіазасоби використовуються недостатньо?
3. Що являють собою медіаграмотність і медіакомпетентність? У чому полягає відмінність?
4. Що передбачає впровадження медіатехнологій в освітню діяльність.
5. Розкрийте особливості використання медіазасобів у процесі навчання.
6. Що таке інформатизація освіти?
7. Що таке медіапедагогіка?
8. Які можливості мають сучасні медіазасоби?
9. Які підходи використовують для класифікації медіа?
10. Які основні складові медіапедагогіки?
11. Дайте визначення поняття «медіаосвіта».
12. У яких напрямках досліджують медіапроцеси?
13. Назвіть тенденції, що проявляються у сучасній освіті.
14. Що таке «медіакомпетентність особистості»?
15. Яка різниця між поняттями «медіосвіта» і «медіапедагогіка»?

Література: [1, 2, 3, 6, 7, 10].

Самостійна робота

Тема. Основні категорії, предмет і складові медіапедагогіки.

1. Медійні технології навчання.
2. Технологічні виклики інформаційного суспільства.
3. Підходи до використання засобів масової інформації та комунікації в освіті.

Завдання для самоперевірки

1. Проаналізуйте резолюцію Ради Європи «Резолюція з медіаосвіти і нових технологій».
2. Дослідіть підходи до використання засобів масової інформації та комунікації в освіті.

Література: [1, с.11–30; 2, с. 32–56; 3, с. 26–32; 5, с. 122–147; 7, с. 555; 8, с. 330–331; 13, с. 33].

Тема 2 Види і функції сучасних медіа

Мета: проаналізувати класифікацію та функції сучасних медіа в освітньому процесі.

План

1. Класифікація медіа. Функції електронних медіа.
2. Використання медіазасобів у процесі заняття.
3. Функції учасників навчального процесу з використання медіазасобів.

Теми рефератів

1. Виконання навчальних функцій учасниками освітнього процесу.
2. Електронні навчальні видання.
3. Упровадження медіатехнологій у вищу освіту.
4. Технологічні виклики інформаційного суспільства.
5. Сутнісні характеристики електронних медіа.
6. Психолого-педагогічні аспекти використання медіа в освіті.

Основні поняття і положення теми: медійні технології, освітнє середовище, медіадидактика, медіазасоби.

Короткі теоретичні відомості

Для підготовки до практичного чи семінарського заняття студентам

пропонується детально розглянути питання плану теми.

У медіаосвіті під терміном «медіа» розуміються технічні пристрої, призначені для створення, запису, копіювання, тиражування, зберігання, розповсюдження, сприйняття інформації та обміну. При цьому медіа розглядається як комплексний засіб освоєння людиною навколишнього світу (у його соціальних, моральних, психологічних, художніх, інтелектуальних аспектах). Існують різні підходи до класифікації медіа залежно від параметрів, покладених в основу класифікації. Традиційно засоби інформації та комунікації поділяються за способом передачі інформації (преса, радіо, кіно, телебачення, відео, комп'ютерні мережі та ін.) і за каналом сприйняття (візуальні, аудіальні, аудіовізуальні). Ці класифікації засновані насамперед на розходженні використовуваних в медіа кодів, знакових комплексів. У періодичній пресі представлена двійкова знакова система: природну мову в друкованій формі і іконічні знаки (фотографії, малюнки, карикатури), а також різні шрифтові виділення, способи розташування тексту (верстка) і т. д. Щодо радіо, слід говорити про тріаду: усна мова + природні звуки (шуми) + музика. У аудіовізуальних ЗМІ (телебачення, документальне кіно) тріада перетвориться в тетраду завдяки наявності такого важливого способу передачі інформації і впливу на аудиторію, як «живе» зображення.

Якщо розглянути сучасні медіа в класифікації за каналом сприйняття, то під ними у вузькому сенсі розуміються ті цифрові/електронні медіа, які роблять можливим мультимедійність — інтеграцію різних медіа в деякому цифровому поданні — гіпертекстову структуру, нелінійний текст; інтерактивність і моделювання. Сьогодні до електронних медіа відносять радіо, ефірне, кабельне, супутникове телебачення, відео, комп'ютерні мережі та ігри.

Щодо універсальності, найбільший спектр робіт дозволяє виконати комп'ютер. Менш універсальними пристроями можна вважати, наприклад, мультимедійні проектори, які однак забезпечують роботу практично з будь-яким джерелом відео- і аудіо-інформації.

Класифікуючи технічні засоби за ознакою підготовки або демонстрації

інформації, виділяють три групи:

- пристрої для подання вже готових даних (відеоплеєр для CD або DVD дисків, слайд-проектор, програвач CD та ін.);
- пристрої для підготовки даних (фотоапарат, цифрова фотокамера, аналогова та цифрова відеокамера, звукозаписна апаратура);
- пристрої, що дозволяють підготувати і продемонструвати наявні матеріали (комп'ютер, відеомагнітофон, музичний центр).

Однією з найістотніших ознак класифікації технічних засобів на сьогодні є форма подання даних. За цією ознакою виділяють два великі класи пристроїв: з аналоговим записом даних; із цифровим записом даних.

Щодо соціальних функцій сучасних медіа, існує безліч думок, які постійно змінюються, тому що змінюється сам предмет. У цілому аналіз та класифікація науковців дозволяє розподілити функції медіа на такі основні групи:

- 1) інформаційна: повідомлення про стан справ, різні факти та події;
- 2) аналітична (оцінна, функція критики): часто виклад фактів супроводжується коментарем до них, їх аналізом і оцінкою;
- 3) пізнавально-просвітницька (освітня): передаючи різноманітну культурну, історичну, наукову інформацію, мас-медіа сприяють поповненню фонду знань своїх читачів, слухачів, глядачів;
- 4) морально-виховна: медіа відображають морально-естетичні пріоритетні зразки суспільної поведінки, принципи моральності та естетичного смаку, уявлення про добро і зло;
- 5) функція впливу (ідеологічна, соціально-управлінська, регулятивна): медіа впливають на погляди і поведінку людей, особливо в періоди так званих інверсійних зміні суспільства або під час проведення масових соціально-політичних акцій;
- 6) гедоністична (рекреаційна, естетична): спрямована на забезпечення дозвілля, приємного проведення часу, відпочинку, відновлення сил, задоволення естетичних потреб аудиторії.

Поряд з перерахованими функціями, учені говорять про явно не виражені,

латентні функції медіа, сутність яких полягає в прихованому впливі на суспільну свідомість.

Кожне з названих видів медіазасобів виконує, як правило, тільки одну або кілька функцій, у процесі реалізації яких можливо кілька результативних варіантів:

- функціональний, коли в тій чи іншій мірі здійснюється обумовлене основною функцією завдання;
- дисфункціональний, за якого досягається ефект, зворотний продиктованій функції; нефункціональний, пов'язаний з побічними ефектами, що не відповідають основному завданню;
- афункціональний вплив, або відсутність будь-яких явних результатів.

Часто медіа можуть викликати негативні соціальні тенденції. У такому разі мають місце такі девіації функцій медіа:

- велика кількість інформаційних потоків призводить до дезорієнтації особистості;
- схильність до крайнього негативізму, що є причиною різних фобій, або до зайвого оптимізму і прикрашання подій, що, у свою чергу, може викликати фрустраційні ефекти, дисфункції очікувань і розчарування;
- патологічна залежність від певних жанрів, демонстрованих медіазасобами: новин, серіалів, кримінальної хроніки і сенсацій і т. д. ;
- подання в позитивному ракурсі наркотиків, алкоголю, сигарет, міжетнічних стереотипів — усе це проникає в сучасне мистецтво, молодіжну субкультуру і контркультуру;
- масовість культури і, як наслідок, зниження планки духовних потреб і створення помилкових ідеалів і героїв.

Сучасні медіа забезпечують легкість отримання різноманітної інформації. Тому завдання педагога полягає в тому, щоб спрямувати зусилля студентів на самостійне вироблення нових знань, що являють собою результат пізнавального процесу, отриманий самим студентом.

Завдання до теми

1. Схематично покажіть класифікацію медіа.
2. Складіть ессе на тему: «Використання медіазасобів у процесі заняття».
3. Дослідіть основні функції учасників навчального процесу з використання медіазасобів.
4. Проаналізуйте особливості виконання навчальних функцій учасниками освітнього процесу у закладах освіти країн Європи та України.
5. Наведіть приклади електронних навчальних видань.
6. Проаналізуйте переваги та недоліки електронних навчальних посібників.

Контрольні питання

1. Розкрийте способи використання електронних медіа в освіті.
2. З урахуванням функціонального навантаження в якості яких педагогічних засобів електронні медіа можуть бути використані?
3. Назвіть виховні можливості медіатехнологій.
4. Назвіть електронні медіапродукти навчального призначення.
5. Надайте характеристику електронних навчальних засобів.
6. Які є методи викладення матеріалу засобами електронних медіа?
7. Які види та призначення електронних освітніх видань.
8. Надайте стисло характеристику електронних видань навчального призначення.
9. Розкрийте поняття електронного навчального курсу.
10. Як використання медіа зорієнтоване на індивідуалізацію навчання?

Література: [1, 2, 9, 12].

Самостійна робота

Тема. Види і функції сучасних медіа

1. Медіакультура та медіа класифікація.
2. Причини недостатнього використання медіазасобів в освіті.

Завдання для самоперевірки

1. Дослідіть виконання медіафункцій усіма учасниками освітнього процесу.
2. Використання медіазасобів у процесі заняття.

Література: [1, с. 25–36; 2, с. 18–30; 3, с. 37–43; 6, с.135–137, 9, с.22–31; 10, с. 2–4].

Тема 3 Вплив сучасних медіа на людину

Мета: усебічно дослідити особливості впливу сучасних медіатехнологій на особистість протягом життя.

План

1. Проблема медіасоціалізації.
2. Особливості медійного впливу на дітей різного віку.
3. Позитивний медійний вплив. Медіа як ресурс особистості.
4. Вплив медіа на емоційний і вольовий розвиток. Проблема медіазалежності.

Теми рефератів

1. Інформатизація освіти. Можливості сучасних медіа.
2. Зарубіжний досвід медіапедагогіки.
3. Вплив медіа на інтелектуальний розвиток.
4. Проблема медіанасильства та зростання агресії.
5. Концепція освіти майбутнього.

Основні поняття і положення теми: медіасоціалізація, медіапедагогіка, медіазалежність.

Короткі теоретичні відомості

Під час підготовки до практичного чи семінарського заняття студентам пропонується детально розглянути питання плану теми.

На межі тисячоліть активно почали використовувати поняття «медіасоціалізації», яким позначають процес розвитку особистості під впливом медіа (кіно, телебачення, інтернету). Саме з медіа дитина сьогодні має змогу

отримувати інформацію про світ дорослих, застосовувати зразки міжособового спілкування, сценарії та норми соціальної поведінки. Медіа пропонують свою продукцію все молодшій аудиторії, впливаючи на процес соціалізації на все раніших етапах розвитку особистості.

Проблема медіасоціалізації як особливої форми передавання культурного досвіду наступним поколінням, загострюється у зв'язку з кризою сім'ї. Батьки приділяють усе менше часу безпосередньому спілкуванню з дітьми, а ті все більше часу контактують з медіа. Дослідження медійного впливу на дитину мають враховувати загальний контекст взаємодії дитини та дорослого - як у культурно-історичному аспекті, так і в конкретному випадку окремої родини. Те, що трапилося в житті однієї дитини, може стати в нагоді іншій, а може бути зовсім непридатним, бо діють інші обставини.

Науковці шукають загальні закономірностей медійного впливу й одночасно способи, завдяки яким можна довести надійність зроблених відкриттів. Основні методи, завдяки яким винайдено певні стійкі причинно-наслідкові зв'язки, теж розвиваються разом із загальним становленням науки медіапсихології.

Основні схеми доведення: закономірності медійного впливу; кореляції спостережень; експеримент; лонгітюдні спостереження.

У ході історичного розвитку медіапсихології опрацьовано три основні дослідні схеми, які здатні статистично підтвердити невивадковість результатів медійного впливу.

Кореляції (виявлений зв'язок змін різних явищ). Досліджують певні характеристики великої кількості дітей (достатньої для статистичних висновків) і особливості їхніх контактів з медіа — для того щоб знайти зв'язки між цими явищами. Наприклад, чим більший час контакту з медіа, тим більше виражена певна характеристика дитини (позитивна кореляція). Тобто, серед дітей, які тривалий час контактують з медіа, буде більше тих, у кого виражена ця характеристика, і мало тих, у кого вона не виражена. І навпаки, серед тих, хто мало контактує з медіа, буде більше таких дітей, у яких певна характеристика

не виражена, і зовсім мало тих, у кого вона добре виражена. Із цих даних можна зробити висновок: зі збільшенням часу контакту збільшується і певна характеристика дитини. Проте такий висновок (навіть статистично вірогідний за великої кількості досліджених) матиме суттєві обмеження. Він фіксує зв'язок між явищами (у цьому прикладі - контактом і характеристикою), але не стверджує, що причина характеристики - тривалість контакту. Цілком можливо, що навпаки: саме наявність певної характеристики в дитини спричинює збільшення тривалості її контакту з медіа. Або, можливо, є третя причина, яка зумовлює і тривалість контакту, і ступінь вираження досліджуваної характеристики (конкретні приклади цієї та інших схем розглянемо далі в межах теми впливу кількості переглянутих сцен медіанасильства на формування агресивності дитини).

Експеримент. На відміну від попередньої схеми, в експерименті створюють контрольовані умови, коли експериментатор точно впевнений, що одне з досліджуваних явищ трапилося раніше, тому що він сам його створив. Наприклад, тривалість перегляду точно визначена в експерименті (експериментатор організовує контакт дитини з медіа і точно вимірює час), тоді зміни певної характеристики, якщо такі відбулись у досліджуваних, сталися під впливом цього контакту, він - причина цих змін (за інших рівних умов). Якщо в тих дітей, що більше контактували з медіа, виявляться більші значення певної характеристики, ніж у тих, хто контактував менше, то так ми експериментально підтвердимо закономірність впливу медіа на певну характеристику особистості. Обмеження експериментальних схем - штучність умов дослідження, бо їх організовує експериментатор, і не відомо, чи поза лабораторними умовами зберігатимуться виявлені закономірності.

Лонгітюд — це вивчення, продовжені в часі. Характеристики одних і тих же дітей простежують протягом декількох років (а то й десятків років) періодичних вимірювань, а діти при цьому перебувають у природному для себе середовищі. Ми можемо вивчити довготривалі наслідки медійних впливів на кожну дитину і потім узагальнити закономірності. Обмеження такого типу

дослідження — зміни культурно-історичного фону та розвиток медіатехнологій, що відбуваються за час дослідження. У нових історичних умовах виявлені раніше закономірності можуть і не повторитися.

Кожна із цих основних схем доведення закономірності медійного впливу наведена у спрощеному вигляді для демонстрації умовності отриманих знань. Сутність будь-яких статистичних закономірностей полягає в тому, що вони орієнтують нас у можливості прояву тих чи інших зв'язків у певній сукупності людей. Проте життя кожного окремого індивіда може виявитися винятком із виявленої закономірності.

Список ресурсних можливостей медіа не може бути вичерпним, адже вони продовжують розвиватись і пропонувати не тільки нові технологічні рішення, але й психологічні знахідки. Головна ідея огляду позитивних аспектів медійного впливу полягає в тому, щоб забезпечити збалансоване розуміння ризиків і ресурсів медіа, межу між якими встановлює сама людина. Місія дорослого - допомогти дитині виробити адекватні орієнтири щодо медіа як частини життєвого світу й розібратися в особливостях медіареальності й опанувати її, щоб збільшити її ресурсні можливості та зменшити ризики негативних впливів.

Проблема медійного впливу на інтелектуальний розвиток особистості має історичні особливості. Передусім дослідників хвилювало зменшення бажання читати під впливом телебачення. Висловлено п'ять гіпотез, що передбачають наявність зворотного зв'язку між телебаченням і креативністю, що зумовлений:

- 1) зсувом вільного часу (популярність телебачення призводить до перерозподілу часу на його користь, залишаючи менше для суто творчих справ),
- 2) візуалізацією готових образів (насадження цих образів залишає менше місця власній уяві),
- 3) пасивністю (низький рівень інтелектуальних зусиль, характерний для глядачів телебачення, може зафіксуватись як референтний, на який людина орієнтуватиметься і в інших сферах діяльності),
- 4) пришвидшеним ритмом зміни образів на екрані (залишається мало часу на перероблення інформації у власному темпі, знижує глибину мислення),

5)збудженням (унаслідок демонстрації насильства, так званого «екшну» телебачення підштовхує глядача до вподобань активної імпульсивної поведінки замість спокою, необхідного для творчості).

Одна з класичних проблем медійного впливу на людину стосується розвитку критичного мислення - умілого, оснащеного, самостійного, здатного протистояти медійним маніпуляціям. Розвиток критичного мислення - одне з найважливіших завдань медіаосвіти. Загальновідомо, що медіа забезпечують більшу поінформованість дитини про той великий світ, який недоступний безпосередньому вивченню через власні дії. Це спосіб створення ілюзії розуму, адже абстрактна інформація не розвиває автоматично уміння нею користуватися.

Сучасний світ, насичений інформаційно-комунікаційними технологіями, вимагає від людини багатьох умінь, які раніше були потрібні лише вузькому колу фахівців. Уміння ефективно працювати в потужних потоках інформації потрібне в багатьох виробничих галузях, у більшості сучасних професій. Тому так важливо для підлітка, що готується до дорослого продуктивного життя, вибору професії і майбутніх кар'єрних досягнень, ефективно взаємодіяти із сучасним інформаційним світом, опосередкованим різними медіа.

Завдання до теми

1. Проаналізуйте вплив контексту медіа насильства та його результати.
2. Розгляньте вікові межі й ознаки різного сприймання медіапродукції.
3. Дослідіть вплив медіа на інтелектуальний розвиток особистості протягом життя.
4. Розгляньте вплив медіатехнологій на науково-дослідну роботу.
5. Особливості медійного впливу на дітей різного віку
6. Кібернасильство: особливості прояву та шляхи запобігання.
7. Проаналізуйте поведінкові характеристики Інтернет-залежних. Інфоголізм та його фази.

Контрольні питання

1. Що є актуальним у структурі готовності педагога до використання

електронних засобів навчання?

2. Назвіть основні якості випускника вищої школи.
3. Які питання висвітлює педагогічний аспект інформатизації?
4. Що являє собою комунікативність?
5. Які виховні можливості мають медіа?
6. Розкрийте завдання медіаосвіти.
7. У чому полягає позитивний медійний вплив на особистість?
8. У чому полягає пряма і первинна функція медіа?
9. Назвіть концепції освіти майбутнього.
10. Із чим пов'язана криза сучасної освітньої системи?

Література: [1, 5, 3, 8, 10].

Самостійна робота

Тема. Вплив сучасних медіа на людину

1. Інформатизація в освітньому середовищі.
2. Особливості застосування технічних засобів в освітньому середовищі.

Завдання для самоперевірки

1. Дослідіть головні завдання медіаосвіти.
2. Ознайомтеся з концепцією освіти майбутнього.
3. Проаналізуйте зарубіжний досвід медіапедагогіки.

Література: [1, с. 37–49; 2, с. 112–132; 3, с. 81–97; 4, с. 77–92; 5, с. 144–162; 6, с. 135–140; 7, с. 555; 15; 16].

Тема 4 Медіа в організації традиційного навчання

Мета: дослідити принципи та критерії добору медіатехнологій у традиційній освіті.

План

1. Упровадження медіатехнологій у традиційне освітнє середовище.
2. Принципи відбору медіа інформації.
3. Властивості мас-медіа.

Теми рефератів

1. Критерії відбору повідомлень засобів масової інформації.
2. Властивості мас-медіа. Медіакомпетентність та її складові.
3. Моделювання діяльності викладача медіазасобами.
4. Класифікація вмінь, необхідних для формування медіакомпетентності особистості.
5. Завдання інформатизації суспільства та культури перед освітою.
6. Моделювання діяльності викладача медіазасобами.

Основні поняття і положення теми: вища освіта, педагогічна компетентність, медіакомпетентність.

Короткі теоретичні відомості

Для підготовки до практичного чи семінарського заняття студентам пропонується детально розглянути питання плану теми.

Інтеграція медіаосвіти у традиційне навчання передбачає, насамперед, отримання позааудиторної інформації у контексті базової освіти. Для інтеграції медіаосвіти у традиційні навчальні дисципліни велике значення має позааудиторна інформація. Джерелами її можуть бути:

- засоби масової інформації на друкованій основі (книги, газети, журнали);
- електронні засоби передачі інформації (радіо, ефірне, кабельне, супутникове телебачення, комп'ютерні мережі, комп'ютерні ігри, мережа «Інтернет» тощо).

Позааудиторна інформація може бути застосована з навчальною метою, оскільки вона розширює уявлення учнів, студентів про навколишній світ і процеси, які у ньому відбуваються. Інформація, яка отримується з різноманітних медіаджерел, на відміну від навчального матеріалу, має низку привабливих для молоді властивостей: вона емоційно забарвлена, актуальна, доступна для розуміння, не вимагає заучування і не підлягає оцінюванню. Вплив медіа на молоду людину полягає, насамперед, у тому, що цей вплив

«неорганізований». Він має характер сприйняття, що відрізняється від сприйняття інформації на занятті.

Існує декілька підходів до використання засобів масової комунікації та інформації:

- інтеграційний (через уже наявні навчальні дисципліни);
- факультативний (через роботу факультативів, гуртків, клубів);
- спеціальний (уведення нової дисципліни, спецкурсу).

Медіа, інтегровані у традиційні дисципліни навчального циклу, стає одним із засобів підвищення ефективності навчання, якщо задовольняють такі вимоги:

- сприяють підвищенню пізнавального інтересу;
- відповідають практичним потребам викладача і студента;
- універсальні у використанні;
- застосовуються з опорою на базову навчальну програму.

Психологічні проблеми, пов'язані з інформатизацією навчання, достатньо багатоаспектні, зокрема, щодо місця самих медіа у навчальному процесі, ролі вчителя у реалізації навчальних систем, взаємодоповнюваності медіа, особливості їх діалогу (сьогодні активно досліджуються особливості реактивної, активної, інтерактивної взаємодії учня і комп'ютера, основні види сучасних комп'ютерних програм навчального призначення). Усе більшої актуальності набуває наукове обґрунтування проблеми захисту від маніпулювання з боку медіа.

Урахування педагогічних аспектів використання медіа у навчально-виховному процесі є надзвичайно важливим для перебудови всієї системи освіти, відповідно до вимог сучасного інформаційного суспільства.

Існує ряд принципів відбору інформації різноманітних медіа для використання в навчально-виховному процесі.

Завдання до теми

1. Розкрийте класифікацію вмінь, необхідних для формування медіакомпетентності особистості.
2. Надайте характеристику можливостей мас-медіа.

3. Яка роль педагога в інформатизації навчального процесу?
4. Наведіть компоненти розвитку медіакомпетентності.
5. Проаналізуйте класифікацію вмінь, необхідних для формування медіакомпетентності особистості.
6. Чим відрізняється компонентна структура компетентності?
7. Складові педагогічної компетентності?
8. Складові медіакомпетентності.
9. Наведіть структуру готовності педагога до використання електронних засобів у виховному процесі.

Література: [1, 2, 5, 10, 15, 16, 17].

Контрольні питання

1. Як відбувається інтеграція медіа у традиційне навчання?
2. Які можливості медіа в індивідуалізації навчання?
3. У чому полягають психологічні аспекти використання цифрових медіа?
4. Що таке медіакомпетентність?
5. У чому полягає медіакомпетентність педагога і які її складові?
6. Які умови включення сучасних медіа до процесу навчання?
7. Як може бути використаний Інтернет на заняттях?
8. Наведіть нові принципи навчання у сучасному інформаційному суспільстві.
9. Які можливості медіа в індивідуалізації навчання?

Самостійна робота

Тема. Медіа в організації традиційного навчання

1. Принципи відбору медіаінформації.
2. Ознаки наочності навчального матеріалу.
3. Особливості застосування медіа в освітньому процесі.

Завдання для самоперевірки

1. Проаналізуйте критерії відбору повідомлень масової інформації.
2. Дослідіть формування і розвиток медіакомпетентності педагога.

Література: [1, с.49–67; 2, с. 156–170; 5, с. 148–160; 11, с. 60–62; 15; 16; 17].

Тема 5. Мультимедійні ресурси в освіті.

Мета: дослідити особливості впровадження та використання мультимедійних ресурсів в освіті.

План

1. Мультимедійний проектор.
2. Використання мультимедійних презентацій. Мультимедійна лекція.
3. Мультимедіа і науково-дослідна робота.

Теми рефератів

1. Роль педагога в інформатизації навчального процесу.
2. Характеристика можливостей мас-медіа.
3. Умови включення сучасних медіа до процесу навчання.
4. Використання Інтернет-технологій на заняттях: європейський досвід і вітчизняні реалії.
5. Медіаосвіта та медіаграмотність в Україні: реалії та перспективи.

Основні поняття і положення теми: мультимедіа, мультимедійні ресурси, мультимедійні презентації, мультимедійний проектор, мультимедійна лекція.

Короткі теоретичні відомості

Під час підготовки до практичного чи семінарського заняття студентам пропонується детально розглянути питання плану теми.

Сучасна концепція впровадження медіаосвіти в Україні вимагає інтенсифікації навчального процесу, а тому використання все більшої кількості носіїв інформації під час лекції чи практичного заняття. Обладнання навчальних аудиторій засобами мультимедіа дозволяє зробити процес передачі знань ефективним і захопливим. Не лише на чисельних семінарах і конференціях, але й у навчальних класах усе частіше викладачі супроводжують свою розповідь мультимедійною презентацією. Сучасні учні з кожним днем усе більше інформації отримують у вигляді презентацій через мультимедійні проектори – це електронні слайди, ілюстровані основні положення лекцій, слайд-шоу, що автоматично демонструються і містять у собі мультимедійні

компоненти: звук, відео, анімацію тощо. Набули розвитку і можливості зображення на великому екрані інформації, розміщеної у мережі «Інтернет», проведення відеоконференцій. На відміну від мультимедійного навчального посібника, призначеного для самостійного вивчення, мультимедійний супровід лекцій являє собою матеріал, призначений для підкріплення розповіді викладача ефектними відео- та аудіоматеріалами.

Мультимедіа – це сукупність комп'ютерних технологій з одночасним використанням кількох інформаційних середовищ: графіки, тексту, відео, фотографії, анімації, звукових ефектів, високоякісного звукового супроводу. Технологія мультимедіа ґрунтується на спеціальних апаратних і програмних засобах.

Мультимедійний проектор – це автономний пристрій, який забезпечує передавання (проектування) на великий екран інформації, що надходить від зовнішнього джерела – комп'ютера, відеомагнітофона, CD і DVD-плеєра, відеокамери, телевізійного тюнера тощо. Будь-який проектор може використовуватися лише у поєднанні із зовнішнім джерелом інформації, але у деяких моделях передбачена можливість запису на вмонтовану PC-карту певного обсягу комп'ютерної інформації, що дозволяє зробити відеопоказ без використання комп'ютера.

Систематичне використання мультимедіа суттєво впливає на розвиток студентів, дослідження особливостей прояву їх уважності на заняттях з використанням мультимедіа виявило не лише зовнішню активність студента, але і внутрішню, що має у своїй основі допитливість.

Найзручнішою формою для підготовки мультимедійних навчальних посібників є презентація, яка вміщує як електронні слайди, так і слайд-шоу, що автоматично демонструється, яке включає у себе мультимедіа-компоненти: звук, відео, анімацію тощо.

Мультимедійні лекції інтегрують в єдине інформаційно-навчальне середовище різні види інформації, причому як традиційні у вигляді тексту, таблиць, ілюстрацій, графіків тощо, так і оригінальні, які подані з музичним

супроводом, анімацією та ін. Завдяки таким лекціям підвищується можливість уведення елементів проблемного навчання, активізації студентів у розв'язанні проблемних завдань; посилюється зворотний зв'язок між учнями та викладачем. Таким чином підвищується ефективність лекції.

Текстові наочні посібники доцільно використовувати у ході пояснення нового матеріалу: нові визначення, основні характеристики об'єкта вивчення у ситуаціях, коли матеріал складний, а підручник відсутній. У цьому випадку конспект є єдиним джерелом вивчення матеріалу під час самостійної роботи. Зміст слайда – тези, які у короткій формі повинні бути відображені у конспекті. Цей прийом слід застосовувати тоді, коли учні ще не навчилися правильно й оперативно вести конспект лекції. У таких випадках викладач повинен спочатку пояснити матеріал, а потім дати час для запису зі слайда.

Мультимедіатехнології можна застосовувати і у науково-дослідній роботі учнів і студентів. На етапі збору інформації якнайкраще використовувати мультимедійні енциклопедії, електронні довідники і підручники, інші інформаційно-довідкові мультимедійні засоби. Основна їх перевага – можливість візуального надання учню саме тієї інформації, яка йому у цей час потрібна. При цьому покращується сприймання та запам'ятовування, скорочується час на отримання певного обсягу інформації, формується пізнавальний інтерес до проблеми, що досліджується. На етапі систематизації накопиченого матеріалу студент може за допомогою мультимедійних засобів знайти ті дані, які могли залишитися поза увагою чи зоною пошуку під час використання традиційних текстових джерел інформації. На етапі узагальнення та аналізу накопиченого матеріалу студент має можливість завдяки змішуванню різноманітної інформації, реалізації анімаційних ефектів, демонстрації процесів, подій у реальному часі провести оцінювання поведінки об'єкта, у тому числі й зі зміною параметрів, прогнозувати майбутню поведінку. Оскільки комп'ютерні навчальні фільми і мультимедійні навчальні програми дозволяють активізувати процес засвоєння матеріалу учнями і створити умови для самостійного більш поглибленого вивчення навчальних

дисциплін, у навчальних закладах доцільно створювати медіотеки.

Отже, ефективність використання мультимедіа як дидактичного засобу формування навчальної діяльності залежить від побудови системи навчальних занять, змісту заняття у формі мультимедіа, відповідно до моделі засвоєння студентами навчальної діяльності. Модель засвоєння студентами навчальної діяльності в умовах активного застосування мультимедіа передбачає етапи: стимулювальний, цільовизначальний, навчальний, аналітико-рефлексивний, а також етап саморозвитку, самореалізації.

Завдання до теми

1. Проаналізуйте, яких принципів слід дотримуватися для створення слайдів-презентацій.
2. Проаналізуйте ефективність використання мультимедіа як дидактичного засобу.
3. Проаналізуйте та обґрунтуйте відмінності між мультимедійним навчальним посібником і мультимедійним супроводом лекцій. Наведіть приклади.
4. Дослідіть функції мультимедіа та шляхи їх реалізації у навчальному процесі.

Контрольні питання

1. Який тип мультимедійних презентацій полегшує розуміння теоретичного матеріалу, що вивчається, сприяє його свідомому засвоєнню і запам'ятовуванню?
2. Для читабельності тексту які шрифти доцільно використовувати для основного тексту?
3. Яка оптимальна кількість кольорів на одному слайді? Які кольори діють як подразники?
4. Ураховуючи психологічний вплив кольорів, чого потрібно дотримуватися?
5. Як використання мультимедіа сприяє підвищенню ефективності навчання?

6. На яких етапах занять доцільно використовувати наочні посібники у вигляді слайдів і мультимедійних презентацій?

7. Розкрийте принципи відбору медіаінформації.

8. Наведіть приклади методів комунікації викладачів і студентів.

Література: [1, 2, 3, 6, 9, 16, 17].

Самостійна робота

Тема. Мультимедійні ресурси в освіті

1. Особливості інтегрування мультимедійних лекцій у освітнє середовище вищої школи.

2. Використання мультимедійних презентацій у навчальному закладі.

Завдання для самоперевірки

1. Проаналізуйте типи мультимедійних презентацій і вимоги до їх розробки.

2. Використання мультимедіа як дидактичного засобу.

3. Психологічні аспекти використання цифрових медіа..

Література: [1, с.68–80; 2, с. 156–170; 5, с. 148–160; 11, с. 60–62; 15; 16; 17].

Змістовий модуль 2 Основи медіадидактики та медіавиховання

Тема 6. Медіадидактика як складова медіа педагогіки.

Мета: усвідомити сутність поняття «медіа дидактики» як цілісної системи.

План

1. Сутність і завдання медіадидактики.

2. Складові та принципи медіадидактики.

3. Комп'ютерні технології навчання.

Теми рефератів

1. Історія виникнення медіадидактики.

2. Оптимізація навчального процесу у вищій школі у контексті Болонського процесу.

3. Мотивація та формування пізнавального інтересу студентів засобами

медіа дидактики.

Основні поняття і положення теми: медіадидактика, комп'ютерні технології, медіатекст, медіанавчання, медіанавички.

Короткі теоретичні відомості

Під час підготовки до практичного чи семінарського заняття студентам пропонується детально розглянути питання плану теми.

Медіадидактика як складова медіапедагогіки ґрунтується на загальних засадах дидактики та особливостях впливу медіазасобів на процес навчання. Медіадидактика досліджує, які медіазасоби найбільш придатні для цього процесу і як їх можна конструювати і застосовувати, щоб активізувати навчальний процес і досягати навчальної мети. Вона призначена для того, щоб медіазасоби у процесі проведення занять добирались оптимально і вводились з урахуванням досягнення навчальної успішності та наявних умов.

Медіадидактика – це галузь дидактики, що вивчає можливості застосування медіа як допоміжного засобу для підвищення ефективності занять, і відповідно вивчає значення медіазасобів у конструюванні процесів навчання.

Медіадидактика спрямована на виявлення можливості раціонального застосування нових медіазасобів для навчання. Традиційно вона займається, насамперед, позитивним потенціалом нових медіазасобів. При цьому очікування змінюються в її джерелах. Освітні медіазасоби були засобами зображення, якими можна було чітко ілюструвати образи предметів. Із появою продукції радіо, телебачення, відео і комп'ютера, очікування знову і знову пов'язувалися з тим, що медіазасоби могли б принаймні частково замінювати вчительські кадри. Сьогодні, усупереч явно вдосконаленим інтерактивним медіазасобам, чітко переважає реальна оцінка. Медіанавички, отримані учнями у повсякденному житті, усе більше переважають як навчальний потенціал і, безперечно, мають урахуватись як навчальні умови для планування медіаресурсів на занятті. Але очевидно, що викладачу набагато краще надати перевагу аудіовідеозасобам, які успішно підтримують заняття, не вимагають

великих апаратних ресурсів, попереднього вивчення, узгодження згідно із запланованим розкладом занять, ні підбору спеціального кабінету, і, які під час використання на заняттях можуть бути гнучко змінені.

За визначенням медіазасоби мають удосконалювати заняття, а не сприяти збільшенню кількості незайнятих педагогів. Тому медіадидактика покликана аналізувати функції медіазасобів у єдиному ключі заняття, роз'яснювати та уточнювати такі аспекти медіазасобів, як перетягування ними на себе навчальних медіафункцій і застосування під час заняття.

Медіадидактика як спеціалізований підрозділ загальної дидактики розвивалася паралельно з оновленням технічних засобів в освіті. Сьогодні вона займається дидактичними і методичними аспектами розвитку і застосування медіазасобів, зокрема, інформаційних комп'ютерних технологій, в освітньому процесі:

1. Медіазасоби як педагогічний інструментарій підвищення ефективності навчального процесу, що конструюється.

2. Технології впровадження медіазасобів у процес навчання (наприклад, застосування медіапроектора, відео, комп'ютера, Інтернету тощо).

3. Психолого-педагогічні особливості оптимального підбору і наслідків застосування медіазасобів в освітньому процесі з урахуванням досягнення навчальної мети, успішності та наявних умов.

4. Особливості конструювання та експертизи цифрових навчальних матеріалів щодо досягнення навчальної мети в освітньому процесі.

5. Медіазасоби як дидактичний інструментарій, що збагачує комплексне навчальне (інформаційно-освітнє) середовище.

Отже, медіадидактика як складова медіапедагогіки досліджує питання застосування медіа у навчальному процесі, займається розробкою інформаційно-освітніх технологій, особливостями організації дистанційного навчання, розробки та апробації нових медійних дидактичних засобів: навчальних програм, посібників, підручників тощо. У межах медіадидактики аналізується взаємозв'язок між медіа і реалізацією цілей, змісту і форм, методів

і засобів навчання.

Завдання до теми

1. Сформулюйте й обґрунтуйте свої пропозиції щодо вдосконалення змісту підготовки фахівців вашої спеціальності з урахуванням медіапедагогіки.
2. Наведіть конкретні приклади реалізації методологічних засад засобами медіатехнологій у практиці навчання у вищій школі.
3. Обґрунтуйте, як на практиці реалізуються принципи медіадидактики.
4. Наведіть приклади застосування ком'ютерних технологій навчання у вищій школі.
5. Розкрийте принципи медіадидактики.

Контрольні питання

1. Охарактеризуйте предмет дослідження та функції медіадидактики.
2. У чому полягають головні завдання медіадидактики?
3. Поясніть, у чому полягає актуальність медіа у навчальному процесі вищої школи.
4. Наведіть шляхи інтеграції медіаосвіти у базову, традиційну.
5. Як змінюється роль педагога при використанні сучасних медіа в освіті.
6. Розкрийте дидактичні і методичні аспекти розвитку і застосування медіа засобів у освітньому процесі.

Література: [1, 2, 3, 6, 7, 9, 10].

Самостійна робота

Тема. Медіадидактика як складова медіапедагогіки

1. Розвиток медіаосвіти в Україні.
2. Інформаційна медіадидактика.
3. Розвиток медіатворчості.

Завдання для самоперевірки

1. Дослідіть шляхи інтеграції медіа освіти з базовою.
2. Медіаіммунітет особистості.
3. Рефлексія та розвиток критичного мислення особистості.

Література: [1, с. 88–95; 2, с. 57–63; 3, с. 218–231; 4, с. 143–167; 5, с.136–

147; 6, с.137–138; 7, с. 555; 8, с. 332–333; 13, с. 33–35].

Тема 7. Цифрові медіа, як дидактичні засоби

Мета: ознайомити студентів із різноманітними цифровими медіа, та особливостями їх використання у освітньому середовищі.

План

1. Електронні медіа. Графопроектор і мультимедійний проектор.
2. Способи використання мережі Інтернет.
3. Мультимедійний наочний посібник як наочне навчальне джерело.

Теми рефератів

1. Медіапосібники, електронні навчальні системи і комп'ютерно-імітаційні методи навчання.
2. Переваги та недоліки електронних навчальних посібників.
3. Програмно-методичний комплекс.
4. Комп'ютерно-імітаційні методи навчання як складові медіадидактики

Основні поняття і положення теми: електронні медіа, мультимедійна техніка, графопроектор, мультимедійний проектор, мультимедійний навчальний посібник.

Короткі теоретичні відомості

На сучасному етапі розвитку інформаційних і комунікаційних технологій та їх застосування у системі освіти виникає необхідність створення на базі освітніх закладів єдиної системи медіаосвіти, що складається з кваліфікованих фахівців і комплексу апаратних засобів, документообігу, бази даних, елементів інформаційного забезпечення. При цьому необхідно враховувати медійні засоби, що постійно вдосконалюються, з одного боку, і важливість здійснення підбіраної інформаційної підтримки всіх видів діяльності в освітньому закладі (навчальні заняття, керівництво, наукові дослідження).

Нові технічні пристрої пропонують різноманітне навчальне середовище. Вони сприяють розвитку допитливості, здатності до відкриттів, експериментування, а також збагачують форми навчальної діяльності. Для

визначення можливостей, способів і особливостей використання медіа і медіазасобів у навчально-виховному процесі необхідно конкретизувати, які види засобів масової інформації існують, чим вони відрізняються один від одного, що розуміють під «електронними медіа», які особливості їх впливу на аудиторію.

Електронні медіа – це сума технічних засобів комунікації, що призначені для зв'язку індивідуума з організацією, установою чи з іншим індивідуумом для розповсюдження та обміну повідомленнями.

При цьому використовуються різноманітні термінали й експлуатуються можливості інформатики і телекомунікації. Електронні медіа додають нових можливостей до традиційних засобів комунікації. Друковані видання, телерадіомовлення тощо можуть набувати елементів інтерактивності, персоналізації, яка отримується з інформації, що передається, здатність приймати нову інформацію під час акту комунікації тощо. Прикладами електронних медіа є: 1) відеотекс: телематика «мас» заснована на інтерактивному терміналі з екраном. 2) голосові телефонні служби, або аудіотекс, голосова телематика (інтерактивні служби, інколи не інтерактивні. Користувач отримує доступ до них через телефон. Він може керувати сервером, що має цікаву для користувача інформацію, за допомогою клавіатури чи інколи голосом). 3) інтерактивні термінали: інтерактивні системи у громадських місцях, що дозволяють вести простий діалог, наприклад, послуги гіда у великих універмагах (де знаходяться ті чи інші товари), вибір продукції, ігри, безпосередня купівля товарів чи інші послуги; 4) системи мультимедіа: працюють одночасно з текстом, даними, звуком і зображенням (фотографії, мультиплікація, відео). Використовуються з різноманітною метою: навчання за допомогою комп'ютера, ведення технічно-комерційної документації, бази даних текстів і зображень тощо; 5) мультимедійна техніка масового споживання: здебільшого використовує як носій інформації оптичні компакт-диски – CD-TV, CD-I, CD-RomXA тощо; 6) інтерактивне телебачення: поки що тільки починає розвиватися; 7) мультимедійні комп'ютерні мережі: найбільш відомий приклад

цього – www в Інтернеті.

Сучасні інформаційні технології можуть відкривати нові можливості для комунікації, продуктивної навчальної взаємодії в усіх формах навчальної роботи, що стимулюють саморегульоване і самоспрямоване навчання (вільні завдання, групова чи самостійна робота у парах тощо).

Усе більше місце в освітній системі навчальних закладів різного рівня посідають електронні підручники, навчальні посібники та інші електронні навчальні матеріали з окремих предметів чи окремих тем. Питання застосування електронних видань є одним із пріоритетних напрямів використання інформаційних технологій в освіті.

Використання електронного видання для читання лекцій, проектування на екран яскравих, наочних, а інколи й рухомих об'єктів, активізує увагу студентів, підвищує мотивацію навчання.

Завдання до теми

1. Наведіть переваги та недоліки електронних навчальних посібників. Результати оформіть у вигляді таблиці.
2. Розкрийте критерії якості електронної навчальної системи.
3. Розкрийте складові медіадидактики.
4. Дослідіть дидактичні особливості телекомунікацій: властивості та функції.
5. Наведіть приклади застосування комп'ютерно-імітаційних методів навчання.

Література: [1, 2, 3, 4, 9,17].

Контрольні питання

1. Яким дидактичним засобом можуть бути використані електронні медіа?
2. Яка мета ділових комп'ютерних ігор?
3. Що необхідно для залучення сучасних медіа до процесу навчання?
4. Наведіть характеристику та особливості застосування графопроектора і мультимедійного проектора та електронних (мультимедійних) проекторів.

Самостійна робота

Тема. Цифрові медіа, як дидактичні засоби

1. Використання мережі Інтернет на заняттях.
2. Електронні медіапродукти навчального призначення.

Завдання для самоперевірки

1. Як можна використовувати електронні медіа – дидактичний засіб?
2. Законспекуйте приклади електронних медіа.
3. Дослідіть зарубіжну класифікацію програмного забезпечення освіти.

Література: [1, с. 95–110; 2, с. 57–63; 3, с. 218–231; 4, с. 143–167; 9, с. 18–27; 13, с. 33–35; 17].

Тема 8. Дидактичні властивості електронних медіазасобів

Мета: усебічно проаналізувати дидактичні властивості електронних медіазасобів.

План

1. Електронні медіапродукти навчального призначення.
2. Характеристика електронних навчальних засобів. Можливості електронних медіа.
3. Напрями дослідження проблеми нових ІТ в освіті.

Теми рефератів

1. Головні чинники переваг упровадження Інтернет-технологій в освітній процес.
2. Методи викладення матеріалу засобами електронних медіа.
3. Електронні медіапродукти навчального призначення.
4. Дистанційна освіта – європейський досвід упровадження до української системи освіти.
5. Характеристика електронних навчальних засобів.

Основні поняття і положення теми: електронні медіапродукти, електронні видання, електронні ресурси, інформаційні технології.

Короткі теоретичні відомості

Для підготовки до практичного чи семінарського заняття студентам пропонується детально розглянути питання плану теми.

Нові інформаційні технології визначають конкурентоспроможність закладу освіти, перспективи розвитку всіх сфер його діяльності, можливість оперативного подання та опрацювання необхідної інформації. Динамічність і насиченість навчання у сучасній школі потребує використання високоефективних технічних засобів. Розглядаючи сучасні медіа у межах класифікації за каналом сприйняття, розуміють ті цифрові/електронні медіа, які роблять можливим мультимедійну інтеграцію різноманітних медіа у деяке комп'ютерне відображення: гіпертекстову структуру, текст, інтерактивність і моделювання. Сьогодні до електронних медіа ми відносимо радіо, ефірне і супутникове телебачення, відео, комп'ютерні мережі, комп'ютерні ігри тощо. Щодо функцій сучасних медіа у суспільстві існує багато думок. Уявлення щодо засобів масової інформації та комунікації змінювалось тому, що змінювався сам предмет. Розглядаючи електронні медіа щодо реалізації їх освітніх функцій, важливе значення має класифікація відповідних медіапродуктів і способів їх застосування у навчальному процесі. У цьому контексті необхідним є знайомство із сучасними інформаційними технологіями навчання та сучасними програмними засобами.

Засоби нових інформаційних технологій – це програмно-апаратні засоби і пристрої, що функціонують на базі мікропроцесорної, обчислювальної техніки, а також сучасних засобів і систем інформаційного обміну, що забезпечують операції щодо збору, нагромадження, зберігання, обробки і передачі інформації. До них належать ЕОМ, комплекти термінального устаткування для ЕОМ, локальні обчислювальні мережі, пристрої введення – виведення інформації, засоби введення і маніпулювання текстовою і графічною інформацією, засоби архівного зберігання великих обсягів інформації та інше периферійне обладнання сучасних ЕОМ; пристрої для перетворення даних із графічної або звукової форм у цифрову, і навпаки; засоби і пристрої

маніпулювання аудіовізуальною інформацією (на базі технології мультимедіа й систем «Віртуальна реальність»); сучасні засоби зв'язку; системи штучного інтелекту; системи машинної графіки, програмні комплекси (мови програмування, транслятори, компілятори, операційні системи, пакети прикладних програм) тощо.

Необхідність у створенні та використанні нового типу навчальних засобів – електронних навчальних видань – об'єктивно зумовлена поширенням нових інформаційних технологій на всіх рівнях освіти, у всіх формах організації навчання, у цілому процесом інформатизації освіти, основною метою якого є підвищення ефективності навчально-виховного процесу завдяки розширенню обсягів і підвищенню якості викладання інформації, удосконаленню методів і прийомів її опрацювання, а також надання учасникам навчально-виховного процесу практичних навичок застосування прогресивних інформаційних технологій у конкретній діяльності. З розвитком технічних можливостей електронно-обчислювальної техніки досить часто поняття інформатизації освіти зводиться до реалізації на практиці комп'ютерів і програмно-педагогічного забезпечення до них, причому ці два поняття часто ототожнюються.

Електронні навчальні засоби можуть бути ефективно використані для неперервної професійної освіти людини, оскільки вони є найважливішим елементом дистанційної форми навчання, важливою умовою його організації, а відтак сприяти підвищенню професійної компетентності людини, її мобільності та конкурентоспроможності на ринку праці. Електронні медіа забезпечують: інтерактивність (взаємодію в широкому розумінні інформації до виконаної дії); мультимедійність (зображення об'єктів і предметів не тільки традиційним текстовим описом, але й за допомогою фото, відео, графіки, звуку та в інших відомих сьогодні форм); моделювання (моделювання реальних об'єктів у процесі спільного дослідження); комунікативність (можливість безпосереднього спілкування, оперативність отримання інформації, контроль за станом процесу); продуктивність (автоматизація нетворчих операцій, що

відбирають у людини багато сил і часу).

Педагогічними особливостями використання медіа у навчально-виховному процесі є те, що:

- електронні медіа дозволяють істотно підвищити ступінь урахування ергономічних вимог до матеріалів;
- використання медіа у навчанні орієнтовано на індивідуалізацію навчання;
- медіа мають великі виховні можливості;
- використання електронних медіа у навчанні впливає на пізнавальні процеси студента.

Електронні медіа є комплексним засобом освоєння людиною навколишнього світу. Такі специфічні риси, як мультимедійність, інтерактивність, здатність до моделювання, комунікативність і продуктивність в освітньому процесі набувають функціонального навантаження, дозволяють розробляти на цьому підґрунті медіапродукти навчального призначення, інформаційні засоби навчання.

Для ефективного використання електронних медіа у нових умовах актуальним є вміння створювати власні матеріали на основі існуючих медіапродуктів навчального призначення, знаходити точки перетину навчальних і позанавчальних інформаційних потоків, ураховувати *педагогічно-психологічні особливості використання медіа* у навчально-виховному процесі.

Завдання до теми

1. Проаналізуйте, у чому полягає відмітна властивість дистанційної освіти.
2. Дослідіть дидактичні засоби нового покоління, які мають сприяти підвищенню ефективності освітнього процесу у різних формах його організації у різних навчальних закладах.
3. Законспекуйте можливості застосування відеопродуктів у процесі навчання.
4. Проектні форми роботи, що сприяють розвитку творчих здібностей

студентів.

5. Проаналізуйте можливості сучасних електронних медіа.

Контрольні питання

1. Критерії якості електронної навчальної системи.
2. Що надає можливість моделювати різні професійні ситуації, проектувати способи дій в умовах конкретних виробничих моделей?
3. Наведіть основні ознаки ділових ігор.
4. Із чим безпосередньо пов'язане активне використання комп'ютерних ігор в українських навчальних закладах?
5. Розкрийте поняття «телеконференція» та особливості його використання.

Література: [1, 3, 6, 7, 9].

Самостійна робота

Тема. Дидактичні властивості електронних медіазасобів

1. Інтелектуальні навчальні системи.
2. Педагогічні особливості використання медіа в навчально-виховному процесі.

Завдання для самоперевірки

1. Надайте визначення поняття «телекомунікаційний зв'язок».
2. Із якою метою використовуються навчальні та тренувальні системи?
3. У якому випадку, електронні медіа є дидактичними?
4. Що забезпечують вправи, побудовані на основі інформаційних технологій?

Література: [1, с.110–128; 2, с. 57–63; 3, с. 218–231; 4, с. 143–167; 9, с. 18–27; 11, с. 37-38; 13, с. 33–35; 17].

Тема 9. Електронні навчальні видання

Мета: дослідити особливості розробки та подальшого впровадження електронних освітніх видань.

План

1. Види та значення електронних освітніх видань.

2. Електронні видання навчального призначення.
3. Особливості електронних підручників і вимоги до них.

Теми рефератів

1. Поняття електронного навчального курсу.
2. Створення електронних підручників.
3. Вимоги до програмного забезпечення ЕНВ.

Основні поняття і положення теми: електронні підручники, програмне забезпечення, комп'ютерне моделювання, кейс-технологія.

Короткі теоретичні відомості

Для підготовки до практичного чи семінарського заняття студентам пропонується детально розглянути питання плану теми.

Електронне видання як автоматизована система, призначена для здійснення процесу навчання, як правило, містить, з одного боку, методичні, інформаційно-довідкові матеріали з навчальної дисципліни, а з іншого – програмне забезпечення, що дозволяє комплексно використовувати їх для самостійного отримання знань і здійснення контролю та самоконтролю за цим процесом. Аудіо- і відеонавчальні матеріали можуть подаватися учню за допомогою магнітофона, відеоманітофона або лазерних компакт-дисків.

Комп'ютерні навчальні та контролюючі програми як програмні засоби навчального призначення дозволяють: індивідуалізувати і диференціювати процес навчання; здійснювати контроль та організувати самоконтроль; налагодити зворотний зв'язок; моделювати процеси та явища; проводити лабораторні та практичні заняття у віртуальній реальності; посилити мотивацію до навчання.

У сучасній психолого-педагогічній науці немає чіткого визначення електронних навчальних засобів, їх класифікації, доцільного дидактичного призначення та особливостей застосування для різних вікових груп учнів.

Електронне навчальне видання розглядається як комп'ютерний засіб отримання знань, до складу якого входять два компоненти: електронна книга і друкована книга, а в основу його побудови покладено принцип взаємного

доповнення друкованого та комп'ютерного компонентів.

Серед переваг такого електронного навчального видання для використання у системі професійно-технічної освіти автори виділяють можливість комп'ютерних демонстрацій, особливо у тих випадках, коли студент-користувач може повторити весь технологічний шлях створення об'єкта – предмета праці студента.

Електронне видання розглядається і як складний продукт, у якому інтегруються досягнення сучасної техніки, зміст навчальної дисципліни і методика навчання, дизайн і художні якості, отже, електронне видання може розглядатися як справжнє мистецтво. Перехід від експертизи книги до експертизи електронного видання можна порівняти з виходом із площини у багатовимірний простір. Доцільною буде технологія комплексної експертизи електронного видання, що передбачає: технічну експертизу, змістову експертизу, експертизу дизайн-ергономіки. Електронну книгу можна розглядати ще як автоматизований варіант друкованого видання, який передбачає збереження структури книги і надає широкий спектр додаткових послуг, які реалізуються через застосування обчислювальних засобів.

Отже, електронні видання являють собою видання, що створюються на електронних носіях і зберігаються на навчальному сервері або носіях інформації (CD, MO та інші). Електронні видання включають у себе інформаційний, навчально-методичний, дидактичний та інформаційний матеріал з певної навчальної дисципліни, що містяться у певній оболонці – програмному забезпеченні, яка значною мірою визначає педагогічні можливості функціонування змісту навчального матеріалу, а також управління навчально-пізнавальною діяльністю студентів.

Актуальною проблемою на сьогодні є розробка електронного підручника. Термін «електронний підручник» набуває все більшого розповсюдження, хоча різні дослідники вкладають у нього суттєво різний зміст.

Електронні підручники – це педагогічні програмні засоби, що охоплюють значні за обсягом навчального матеріалу розділи навчальних дисциплін або

повністю навчальні дисципліни. Їх характерною рисою є гіпертекстова структура навчального матеріалу, наявність систем управління з елементами штучного інтелекту, модулів самоконтролю, розвинених мультимедійних складових. Однак, порівнюючи електронні підручники з автоматизованими навчальними курсами, які впроваджувалися ще у семидесятих роках, бачимо, що ефективність застосування навіть найсучасніших гіпермедійних засобів навчання не завжди відповідає очікуванням, оскільки існує певна невідповідність між організаційними формами навчання (колективними, груповими у класно-урочній системі) та індивідуальною роботою учня з педагогічним програмним засобом, хоча саме цей чинник деякі автори розглядають як позитивний (індивідуалізацію і диференціацію навчання). Водночас, сьогодні з'являються електронні підручники, які містять значні обсяги мультимедійних навчальних матеріалів, засоби інтерактивної роботи з групою студентів (класом), системи адаптивного управління навчальним процесом, що дає можливість їх використання в різних (у тому числі класно-урочній) організаційних формах навчання. Однак існує тут і така проблема: для широкого використання електронних підручників у класно-урочній організаційній формі навчання потрібно усвідомлення вчителем власного часткового відсторонення від навчального процесу.

Завдання до теми

1. Напрями дослідження проблеми нових ІТ в освіті.
2. Переваги та недоліки кейсо-тьюторської моделі дистанційної освіти.
3. Законспекуйте конструктивні критерії щодо розробки електронних навчальних видань.
4. Дослідіть відмінності електронного курсу від традиційного курсу навчання.
5. Проаналізуйте особливості електронних підручників і вимоги до них.
6. Дослідіть методи створення електронних підручників.

Контрольні питання

1. Вправи, побудовані на основі інформаційних технологій.

2. Кейсо-тьюторська модель дистанційної освіти.
3. На яких протоколах базується телекомунікаційна модель у режимі on-line з паралельним використанням кейс-технології?
4. Які переваги електронних видань навчального призначення над паперовими?
5. На які категорії поділяються електронні підручники?
6. Розкрийте поняття електронного навчального курсу.
7. Які обов'язкові елементи електронного підручника?

Література: [1, 2, 3, 6, 9, 10].

Самостійна робота

Тема. Електронні навчальні видання

1. Система конструктивних критеріїв щодо розробки електронних навчальних видань.
2. Структурна схема електронного навчального видання.
3. Вимоги до створення програмного забезпечення електронного навчального видання.

Завдання для самоперевірки

1. Завдяки чому підвищується педагогічна ефективність електронних курсів?
2. Із чого складається сучасна електронна книга?
3. Наведіть переваги та недоліки електронних видань.

Література: [1, с.128–145; 2, с. 64–77; 3, с. 218–231; 4, с. 143–167; 9, с. 18–27; 11, с. 37–38; 13, с. 33–35; 17].

Тема 10. Навчально-методичне забезпечення на основі електронних медіа

Мета: проаналізувати особливості розробки та використання навчально-методичного забезпечення на основі електронних медіазасобів.

План

1. Склад предметно-орієнтованого середовища користувача у

медіапросторі.

2. Навчально-методичні комплекси та медіатеки.

3. Рівні настроювання предметно орієнтованого середовища на користувача у медіапросторі.

Теми рефератів

1. Комп'ютерно-імітаційні методи навчання та дискусії з використанням мережних засобів.

2. Самостійна робота з використанням ІТ та комп'ютерні прикладні програми.

3. Контроль за результатами навчання засобами ІТ-технологій.

4. Комп'ютерно-імітаційні методи навчання та дискусії з використанням мережних засобів.

5. Тестовий контроль знань студентів. Дидактичний тест.

Основні поняття і положення теми: ІТ-технології, медіатеки, методи навчання, медіапростір.

Короткі теоретичні відомості

Для підготовки до практичного чи семінарського заняття студентам пропонується детально розглянути питання плану теми.

Методичні прийоми у різних педагогів та у розробників програм різні, тому закладена у програмному пакеті методика не може однаково задовольняти всіх педагогів і всі аудиторії студентів. Будь-яка методика має бути здатною варіювати. Не можна в програму закладати готовий програмний пакет. Тим більше не можна вкласти у нього методику на всі часи. Він має бути придатний для зміни користувачем, а не програмістом. Методика не закладається розробником, а вноситься викладачем. Для комп'ютерної підтримки навчання навчальними дисциплінами що використовуватись предметно-орієнтовані середовища користувача (ПОСК), які надають користувачу свободу дій, забезпечують гнучкість, варіативність змісту і форм подачі матеріалу, підтримку ініціативи викладача і студента.

Предметно-орієнтоване середовище користувача у медіапросторі має

складатися з моделей різного типу задач, тренажерів, тестів, відео-, навчального та інформаційно-довідкового компонентів, які упорядковані певним чином.

Розробка електронних навчальних комплексів потребує значних зусиль, а саме: конкретних знань і вмінь з педагогіки; професійної освіти; загальноосвітніх, технічних, спеціальних дисциплін; виробничого навчання; міждисциплінарних зв'язків між ними. Дослідження з педагогіки (зокрема, дидактики) і педагогічної психології свідчать про те, що доцільно надати розробці педагогічних програмних засобів трьохетапного характеру. На першому етапі створюється головний педагогічний робочий документ – сценарій для комп'ютерного навчання. На другому етапі складання програми слід повною мірою враховувати дидактичні принципи навчання. На третьому – рекомендовано вивчити нормативну програму з певної дисципліни, комплект навчальної документації з професії, знайти та закласти у сценарій внутрішньопредметні та міжпредметні зв'язки.

Необхідно також, щоб педагог міг змінювати предметні середовища, не лише тексти, але й моделі та задачі. Зробити це дозволяє знярядддове середовище-оболонка. Поряд із цим бажано, щоб, користуючись можливостями середовища оболонки, викладач міг на базі готового навчального середовища створювати нові «картки». У навчально-методичному комплексі виділяють такі ознаки: для викладача – це комплекс засобів навчально-педагогічного процесу, що посилює реалізацію його функцій; для студента – це комплекс засобів навчання для досягнення мети, поставленої викладачем чи ним самим; щодо змісту навчання – це комплекс засобів передачі змісту навчання й організації його засвоєння; щодо методів і форм організації навчання – це комплекс засобів їх урізноманітнення і вдосконалення, створення і застосування нових поєднань компонентів педагогічної комунікації. Мета навчання є загальним орієнтиром під час створення та впровадження навчально-методичного комплексу у навчальний процес.

Головна вимога до комп'ютерноорієнтованої складової навчально-методичного комплексу – бути інформативною, проблемною, спрямованою на

розвиток дослідницьких, аналітичних, комунікативних здібностей студентів. Важливим є використання різноманітних дидактичних методів активізації пізнавальної та творчої діяльності студентів, системність і послідовність викладу навчального матеріалу.

Комп'ютерноорієнтована складова навчально-методичного комплексу містить: мультимедійний навчальний курс; автоматизовані тести для модульного контролю знань; електронні довідково-інформаційні засоби навчання; мультимедійні презентації лекційних занять; електронні версії посібників, підручників; ділові комп'ютерні ігри; електронні бібліотеки; електронну пошту; відеоконференції; електронні довідково-інформаційні матеріали.

Комп'ютер і мультимедійний проектор створюють величезні можливості для підвищення ефективності викладання всіх навчальних дисциплін. Використання комп'ютерної техніки на заняттях дозволяє візуалізувати навчальний матеріал, полегшуючи сприйняття дисципліни студентами.

Завдання до теми

1. Проаналізуйте, що є важливою складовою сучасної освіти.
2. Наведіть приклади використання імітаційних ігор у навчанні.
3. Вплив комп'ютерних технологій та аудіовізуальних технологій навчання на пізнавальну активність студентів.
4. Яким чином відбувається контроль за самостійною роботою студентів.
5. Дослідіть переваги автоматизованого контролю знань студентів.

Контрольні питання

1. Що є основним базовим матеріалом для розробки лекції-презентації?
2. Які аспекти необхідно враховувати для розробки електронного конспекту?
3. Хто вибирає загальний вигляд навчальної презентації?
4. Що є медійними технологіями?
5. Який текстовий процесор використовують у викладанні різних

дисциплін у навчальному закладі для ознайомлення студентів з програмою та методичними рекомендаціями щодо вивчення навчальної дисципліни.

Література: [1, 2, 3, 6, 7, 9, 10].

Самостійна робота

Тема. Навчально-методичне забезпечення на основі електронних медіа

1. Рівні настроювання предметно орієнтованого середовища на користувача у медіапросторі.
2. Розробка електронного конспекту.
3. Медійні технології.

Завдання для самоперевірки

1. Яка проблема постає перед викладачем під час використання ІТ технологій у викладанні традиційних навчальних дисциплін?
2. Які ознаки навчально-методичного комплексу?
3. Що містить комп'ютерноорієнтована складова навчально-методичного комплексу?
4. Чому комп'ютерні засоби вважають інтерактивними?

Література: [1, с. 45–67; 2, 57–63; 3, с. 218–231; 6, с. 135–140; 9, с. 18–27; 11, с. 37–38; 13, с. 33–35; 17].

Тема 11. Медіа в організації дистанційного навчання

Мета: ознайомлення з використанням медіатехнологій в організації дистанційної освіти.

План

1. Дистанційне навчання як організація навчального процесу.
2. Переваги та недоліки дистанційного навчання. Проблеми впровадження дистанційного навчання.
3. Методи комунікації викладачів і студентів. Навчально-методичні матеріали.

Теми рефератів

1. Організаційні моделі дистанційної освіти.

2. Моделі дистанційного навчання.
3. Бібліотечне обслуговування дистанційної освіти.
4. Проблеми впровадження дистанційної освіти.
5. Історія розвитку дистанційної освіти на Полтавщині.

Основні поняття і положення теми: дистанційна освіта, комунікація, тьютор, самостійна навчальна діяльність.

Короткі теоретичні відомості

Для підготовки до практичного чи семінарського заняття студентам пропонується детально розглянути питання плану теми.

Серед найсучасніших освітніх технологій, що набули поширення у розвинених країнах світу, є дистанційні технології навчання з використанням сучасних інформаційних технологій. Наразі триває перерозподіл світового освітнього простору, і дистанційна освіта є у цьому процесі визначальним чинником, суттєво урізноманітнюючи ринок освітніх послуг, тому безсумнівним є твердження щодо того, що дистанційна освіта – освітнє середовище XXI століття. Але широке застосування технологій дистанційної освіти потребує врахування специфіки організації навчального процесу. Проблема педагогічно доцільної та психологічно адекватної організації системи навчання за дистанційною формою і тісно пов'язані з цим проблеми створення інформаційного середовища і навчальної книги (підручника) є важливими та актуальними для теорії й практики дистанційного навчання.

Дистанційне навчання означає таку організацію навчального процесу, за якої вся або більша частина навчальних процедур здійснюється з використанням інформаційних технологій з територіальним розмежуванням викладача та учнів, студентів. Навчальна діяльність студентів недостатньо орієнтована на творчу продуктивну навчальну діяльність на підґрунті самоосвіти. При цьому сформувалась думка, що студент надає перевагу «готовим знанням» і формам навчання, що забезпечують подібні знання. Явно прослідковуються недоліки сучасної моделі самостійної навчальної діяльності, її невідповідність теоретичній, стандартній моделі.

Очевидно, що об'єктивною необхідністю є використання у навчальному процесі інших освітніх технологій. Цього вимагає і суперечність між традиційною організацією навчання і темп появи нових знань, що постійно пришвидшується. Розвиток неперервної економічної освіти, вимоги щодо її доступності, особистісної орієнтації на основі доцільного поєднання традиційних і дистанційних технологій навчання призвели до розуміння необхідності створення комбінованої моделі навчання із застосуванням інформаційних комп'ютерних технологій, засобів мобільного навчання, інтерактивного навчання на основі системи відеоконференцій.

Перешкодою для дистанційного навчання є неготовність більшості навчальних закладів надати якісні освітні послуги за дистанційною формою, обмеженість доступу до інформаційних ресурсів та їх низька якість. Іншим чинником, який створює перешкоди для розвитку дистанційної освіти, є необізнаність потенційних студентів щодо особливості такої форми навчання.

Для подолання зазначених суперечностей необхідно: забезпечити навчальні заклади відповідним мультимедійним, комп'ютерним обладнанням і швидким з'єднанням з мережею Інтернет; підготувати фахівців у галузі розробки мультимедійних курсів для дистанційного навчання та педагогів-консультантів; ужити відповідних заходів щодо охорони авторських прав і охорони дидактичних і методичних матеріалів від розповсюдження в мережі Інтернет без згоди автора; провести фінансування діяльності щодо усунення вищезазначених проблем.

Слід зазначити, що щодо організації навчального процесу дистанційна освіта найбільш близька до заочної. Основою навчального процесу у системі дистанційної освіти є цілеспрямована, контрольована, інтенсивна самостійна робота учня, який може навчатися у зручному для себе місці за індивідуальним розкладом, маючи комплект спеціальних засобів навчання та узгоджену можливість контакту з викладачем.

Для організації системи дистанційної освіти використовується принцип комбінування різних методик і технологій організації, що дозволяє найбільш

ефективно поєднувати переваги тієї чи іншої форми навчання для активізації пізнавальної діяльності студентів, а також широкого використання можливостей інформаційних і телекомунікаційних технологій.

Завдання до теми

1. Проаналізуйте технології дистанційного навчання.
2. Законспекуйте види сучасних телекомунікацій та їх характеристики.
3. Наведіть класифікацію способів комунікації викладачів і студентів.
4. Надайте стисло характеристику кожного методу комунікації викладача і студента.
5. Проаналізуйте, що дозволяє вирішити ряд питань щодо організації навчального процесу на основі технологій дистанційної освіти.

Контрольні питання

1. Перешкоди впровадження дистанційної освіти.
2. Надайте визначення терміна «електронна пошта».
3. Які компоненти діяльності педагога необхідно враховувати для планування та розробки дистанційних курсів навчання.
4. Які комунікації дають змогу більш активно застосовувати такі методи навчання як дебати, моделювання, рольові ігри, дискусійні групи, «мозкові штурми», форуми, проектні групи тощо.
5. У чому сутність проблеми впровадження дистанційного навчання?
6. Які методи комунікації викладачів і студентів використовуються для дистанційного навчання?
7. Які вимоги до бібліотечного обслуговування в дистанційному навчанні?

Література: [1, 2, 3, 6, 7, 9].

Самостійна робота

Тема. Медіа в організації дистанційного навчання

1. Самостійна робота з використання ІТ та комп'ютерних прикладних програм.

2. Метод індивідуалізованого викладання і навчання.
3. Напрями розвитку дистанційного навчання.

Завдання для самоперевірки

1. Які методи навчання дозволяють використовувати сучасні телекомунікації?
2. Назвіть типовий склад навчальних матеріалів дистанційної освіти.
3. Що є важливим елементом навчального процесу за дистанційною формою навчання?
4. Надайте характеристику моделей дистанційного навчання.

Література: [1, с. 158–169; 2, с. 29–46; 3, с. 318–327; 4, с. 132–157; 5, с. 90–104; 6, с. 134–140; 7, с. 438–460; 9, с. 22–38; 13, с. 33–38].

Тема 12. Медіа як засіб виховання

Мета: проаналізувати медіаможливості як засіб виховання особистості.

План

1. Сутність і цілі медіавиховання.
2. Медіазагрози у виховному процесі.
3. Ознаки Інтернет-залежності. Риси Інтернет-спілкування.
4. Інфоголізм та його фази. Залежність від комп'ютерних ігор.

Теми рефератів

1. Вплив сучасних медіа на людину.
2. Модернізація виховання на основі медіа засобів.
3. Причини негативного впливу мас-медіа.
4. Поведінкові характеристики Інтернет-залежних.
5. Кібернасильство та його форми.
6. Позитивний і негативний вплив комп'ютерних ігор.
7. Вплив сексуальних повідомлень мас-медіа.
8. Причини виникнення Інтернет-залежності.

Основні поняття і положення теми: медіавиховне середовище, електронне насильство, медіаконтент, інтернет-адикції.

Короткі теоретичні відомості

Для підготовки до практичного чи семінарського заняття студентам пропонується детально розглянути питання плану теми.

Особливе значення грамотна робота з інформацією має, коли йдеться про дітей і підлітків. У них немає ще життєвого досвіду, вони ще схильні до сліпого наслідування привабливих образів. Велика проблема пов'язана з віртуальними інтерактивними іграми. У всьому світі звертають увагу на те, що діти нерідко ототожнюють себе з образами (аватарами) в цих іграх, промінюючи реальні успіхи і боротьбу за гідне місце в своїй соціальній групі на примарні титули та здобутки. Але, звичайно, це зовсім не означає, що треба ховатися в мушлю та ізолюватися від інформаційних потоків. Сьогодні це неможливо. Потрібно вміти працювати з інформацією. Саме на це спрямовані уроки з медіаграмотності, які вже кілька десятиліть є частиною шкільної програми в США, Великій Британії, Німеччині, Австралії, країнах Північної Європи. Нарешті до цього руху приєднується й Україна. Ми повинні готувати дітей до вдалого освоєння світу. А сьогодні найважливіший складник цього опанування – уміння грамотно працювати з інформацією.

На межі тисячоліть активно почали використовувати поняття «медіасоціалізації», яким позначають процес розвитку особистості під впливом медіа (кіно, телебачення, інтернету). Саме з медіа дитина сьогодні має змогу отримувати інформацію про світ дорослих, усотувати зразки міжособового спілкування, сценарії та норми соціальної поведінки. Медіа пропонують свою продукцію все молодшій аудиторії, впливаючи на процес соціалізації на більш ранніх етапах розвитку особистості.

З розвитком медіа, зокрема екранних, вони впливають на все молодшу аудиторію. Так, у 1930-ті роки дорослих хвилював вплив негативних персонажів кінофільмів на молодих юнаків і дівчат, через півстоліття – вплив героїв телесеріалів на підліткові субкультури. Нині одне з найгостріших питань медіасоціалізації – вплив віртуальних світів комп'ютерних ігор на емоційний, інтелектуальний і соціальний розвиток психіки дитини дошкільного віку.

Проблема медіасоціалізації як особливої форми передавання культурного досвіду наступним поколінням загострюється у зв'язку з кризою сім'ї. Науковці шукають загальних закономірностей медійного впливу й одночасно способів, завдяки яким можна довести надійність зроблених відкриттів. Основні методи, завдяки яким винайдено певні стійкі причинно-наслідкові зв'язки, теж розвиваються разом із загальним становленням науки медіапсихології.

Останнім часом багато дискусій розгортається навколо теми формування медіазалежності – такого розладу вольових процесів, коли потреба в медіа стає слабоконтрольованою, людина не може опанувати бажання дивитись і дивитись на екран (грати і грати в комп'ютерну гру), дарма що інші потреби відсуваються на другий план, залишаються незадоволеними. Особливо потенційно небезпечні занурення у віртуальність, яка дає привабливу насолоду потокового стану. Проте самі собою медіапрактики – не причина вольових розладів.

Простежмо вікові особливості розвитку вольових процесів, бо саме ці механізми пов'язані з формуванням найбентежнішої проблеми – розвитку медіазалежності. Одна з найперших ситуацій, що пов'язана з розвитком вольових процесів, стосується віку 2–3 років і пов'язана з відчуттям повного опанування ситуації, повного підкорення матеріалу волі дитини, коли вона може щось легко створити чи знищити за своїм бажанням. Таке відчуття може дати взаємодія з вологим піском, податливим силі творчого наміру дитини. Тільки внутрішній екран фантазії дає дитині відчуття власної влади та волі. Зовнішній екран медіа не дає відчуття повної влади, якщо взаємодія з ним не будується за законами дитячої психології, відповідно до вікових та індивідуальних потреб розвитку дитини.

Навіювання, нав'язування ритму, ініціювання змінених станів свідомості – це вплив, що може значно загальмувати розвиток вольових процесів дитини. У молодшому шкільному віці (близько 10 років) воля дитини розвивається через організованість на основі формування вольової звички. Дуже важливо відчувати на прикладі якоїсь нескладної посиленої, але не захопливої дії, що

внутрішні стани підвладні. Спочатку, наприклад, дитині не хочеться застеляти ліжко, чистити зуби, упорядковувати свої речі тощо. Дорослий систематично своїми вимогами допомагає дитині примусити себе це робити. Коли сформується звичка, дитина відчуває, що може сама управляти собою і це посилено, неважко і навіть приємно. Так дитина готується до наступних вольових завдань – розв’язання конфлікту між тим, що хочеться робити і тим, що потрібно (не за зовнішніми вимогами, а за внутрішнім переконанням).

Одна з тем, на прикладі яких варто формувати вольові звички і тренуватися розв’язувати внутрішні конфлікти – медіапрактики. Своєрідне змагання із затягувальним медійним впливом може стати гарним тренажером волі для підлітка.

Зважаючи, що воля – вища психічна функція, спочатку вона формується як розподілене між дорослим і дитиною уміння, що потім дитина зможе застосовувати самостійно. Місія дорослого – допомогти не тільки на етапі розподілення волі, але й вчасно передати дитині самостійність.

Якщо всі етапи вольового розвитку дитина пройшла вчасно і щасливо, ризик формування медіазалежності мінімальний.

Якщо дитина має комфортні стосунки з найближчим оточенням (батьками, друзями), у неї немає потреби втікати від негараздів у світ медіа – ризик формування залежності знижується.

Якщо бюджет часу дитини збалансований (є час на різні практики – і віртуальні, і тілесні, і духовні), вона має улюблену справу, захоплення і обов’язки – ризик медіазалежності (як і будь якої хімічної) значно знижується. Отже, психологічна компетентність батьків і відповідальне виконання ними батьківства — найкращий запобіжник від формування медіазалежності. Проблема впливу медіанасильства на розвиток особистості не має однозначного розв’язку, проте відкрито досить багато орієнтирів, що пояснюють причини таких впливів, виявлено чинники, які збільшують або зменшують ризик негативного впливу. Тому дорослі вже досить підготовлені для відповідального регулювання експозиції медіанасильства на дитину.

Завдання до теми

1. Проаналізуйте виховні системи у теорії медіавиховання.
2. Розкрийте поняття «медіанасильство» та назвіть його види.
3. Визначте основні наслідки експозиції.
4. Законспекуйте вплив контексту медіанасильства.
5. Дослідіть види медіаманіпуляції.
6. Проаналізуйте модель спіралі мовчання Е. Ноель-Нойманн.

Література: [1, 5, 8,14, 15, 17].

Контрольні питання

1. До якого віку, на думку дослідників, екран узагалі не потрібен як дитяча практика?
2. До якого часу рекомендовано обмежувати телеперегляд для дітей 3–5 років?
3. У якому віці дитина більш готова за психофізіологічними показниками розвитку до сприймання екранних медіа (кіно, телебачення, інтернету)?
4. Із чим пов'язують вікові особливості сприймання медіа?
5. Що вважається найкращим запобіжником від формування медіа залежності у дітей?
6. Які основні дослідні схеми медіапсихології, що статистично підтверджують невивадковість результатів медійного впливу?
7. Надайте визначення терміна «кіквайзер».
8. Які особливі ментальні структури, що допомагають нам розуміти навколишній світ?
9. Обґрунтуйте, які переваги та недоліки медіавиховання?

Самостійна робота

Тема. Медіа як засіб виховання

1. Медіазагрози та медіа маніпуляції.
2. Профілактика Інтернет-залежності, шляхи її попередження.

Завдання для самоперевірки

1. Напишіть міні-есе на тему «Медіапедагогіка: плюси та мінуси», визначте

плюси та мінуси комп'ютеризації освіти та висвітлити своє ставлення до цього процесу.

2. Дослідіть вплив медіа у Південній і Північній Кореї на розвиток особистості.

3. Порівняйте вікові рейтинги різних країн.

Література: [1, с.181–226; 2, с. 29–46; 3, с. 318–327; 11, с. 51–53; 12, с. 45–49; 13, с.36–38; 12, с. 36–47; 15; 16; 17].

3 РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО НАПИСАННЯ СТУДЕНТАМИ ІНДИВІДУАЛЬНО-ДОСЛІДНИХ РОБІТ

Важливим аспектом успішності та повноти оволодіння навчальним курсом «Медіапедагогіка» є написання студентами індивідуально-дослідної роботи (ІДР), мета якої – активізація самостійної роботи, покращання теоретичної і практичної підготовки, набуття навичок самостійного аналізу, закріплення знань і самоконтроль вивчення курсу. Написання ІДР має на меті навчити працювати з науковою, довідковою і енциклопедичною літературою та глибоко вивчити одну з тем курсу. Підготовка до написання ІДР починається з добору та вивчення літератури з теми.

Оформляють ІДР, як правило, в обсязі учнівського зошита або 10–15 друкованих аркушів. На першій сторінці вказують тему, план, вступ, розкриття змісту плану; у кінці – висновок, список використаної літератури (аналізувати за останні 10 років, не менше 7–10 джерел).

Тематика індивідуально-дослідних робіт

1. Походження і значення медіа. Класифікація медіа.
2. Медіапедагогіка як складова медіакультури.
3. Функції електронних медіа.
4. Функції учасників навчального процесу з використання медіазасобів.
5. Використання медіа зорієнтоване на індивідуалізацію навчання.
6. Зарубіжний досвід медіапедагогіки.

7. Принципи відбору медіаінформації.
8. Критерії відбору повідомлень засобів масової інформації.
9. Властивості мас-медіа.
10. Моделювання діяльності викладача медіазасобами.
11. Типи мультимедійних презентацій і вимоги до них.
12. Використання мультимедійних презентацій.
13. Мультимедіа і науково-дослідна робота.
14. Сутність медіадидактики. Складові та завдання медіадидактики.
15. Комп'ютерні технології навчання.
16. Електронні медіа. Графопроектор і мультимедійний проектор.
17. Мультимедійний наочний посібник як наочне навчальне джерело. Медіапосібники, електронні навчальні системи і комп'ютерно-імітаційні методи навчання.
18. Переваги та недоліки електронних навчальних посібників.
19. Комп'ютерно-імітаційні методи навчання як складові медіадидактики.
20. Електронні медіапродукти навчального призначення.
21. Характеристика електронних навчальних засобів.
22. Методи викладення матеріалу засобами електронних медіа.
23. Види та значення електронних освітніх видань.
24. Електронні видання навчального призначення.
25. Поняття електронного навчального курсу.
26. Вимоги до програмного забезпечення ЕНВ.
27. Склад предметно-орієнтованого середовища користувача у медіапросторі.
28. Навчально-методичні комплекси та медіатеки.
29. Рівні настроювання предметно орієнтованого середовища на користувача у медіапросторі.
30. Комп'ютерно-імітаційні методи навчання та дискусії з використанням мережних засобів.
31. Самостійна робота з використанням ІТ та комп'ютерні прикладні програми.

32. Дистанційне навчання як організація навчального процесу.
33. Проблеми впровадження дистанційного навчання.
34. Моделі дистанційного навчання.
35. Методи комунікації викладачів і студентів. Навчально-методичні матеріали.
36. Сутність і цілі медіавиховання.
37. Виховна система у теорії медіавиховання.
38. Медіазагрози у виховному процесі. Інтернет-адикції.
39. Ознаки Інтернет-залежності. Риси Інтернет-спілкування.
40. Поведінкові характеристики Інтернет-залежних. Інфоголізм та його фази.
41. Залежність від комп'ютерних ігор. Позитивний і негативний вплив комп'ютерних ігор. Причини виникнення Інтернет-залежності.
42. Електронне насильство. Кібернасильство та його форми. Вплив сексуальних повідомлень мас-медіа.
43. Причини негативного впливу мас-медіа.
44. Модернізація виховання на основі медіазасобів.
45. Медіавиховне середовище.

4 ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

1. Медіа – це:
 - а) засіб масової інформації та комунікації;
 - б) технічні засоби створення, запису, копіювання, тиражування, зберігання, розповсюдження, сприйняття інформації та обміну її між суб'єктом (автором повідомлення) і суб'єктом (масовою аудиторією);
 - в) засіб комунікації та розповсюдження інформації.
2. Компоненти освіти як процесу і результату:
 - а) навчання, виховання, розвиток;
 - б) ціль, засіб, результат;
 - в) цінність, система, процес, результат.

3. Аспекти змістовного трактування поняття «освіта»:

- а) навчання, виховання, розвиток;
- б) ціль, засіб, результат;
- в) цінність, система, процес, результат.

4. Медіаосвіта – це:

- а) процес формування знань, умінь і навичок за допомогою телебачення, інтернету, преси;
- б) процес розвитку особистості людини за допомогою і на матеріалі засобів масової комунікації (медіа), форма поповнення знань, розширення світогляду, поглиблення знань і культури як професійної, так і загальної засобами медіа;
- в) процес сприйняття, засвоєння та перетворення інформації, що висвітлюється в ЗМІ.

5. Медіаграмотність – це:

- а) здатність до відбору, аналізу інформації, ціннісного оцінювання, що має формуватися засобами інтеріоризації ціннісних установок, ціннісних орієнтацій, формування вмінь і навичок роботи з медіа, розвитку критичного мислення, сприймання, аналізу тощо;
- б) реальність, організована і керована єдиною виробленою концепцією, підходами і механізмами реалізації загальної стратегії формування, розвитку і досягнення цілей підвищення культурного, освітнього і професійного рівнів суб'єктів, об'єднаних на єдиному інформаційно-технологічному підґрунті для підтримки навчання і виховання суб'єктів виділеного простору;
- в) сукупність її мотивів, знань, умінь, здібностей, що сприяють вибору, використанню, критичному аналізу, оцінюванню, створенню і передачі медіатекстів у різноманітних видах і формах, аналізу складних процесів функціонування медіа у соціумі.

6. Медіаосвітній простір – це:

- а) сукупність її мотивів, знань, умінь, здібностей, що сприяють вибору, використанню, критичному аналізу, оцінюванню, створенню і передачі медіатекстів у різноманітних видах і формах, аналізу складних процесів

функціонування медіа у соціумі;

б) здатність до відбору, аналізу інформації, ціннісного оцінювання, що має формуватися засобами інтеріоризації ціннісних установок, ціннісних орієнтацій, формування вмінь і навичок роботи з медіа, розвитку критичного мислення, сприймання, аналізу тощо;

в) реальність, організована і керована єдиною виробленою концепцією, підходами і механізмами реалізації загальної стратегії формування, розвитку і досягнення цілей підвищення культурного, освітнього і професійного рівнів суб'єктів, об'єднаних на єдиному інформаційно-технологічному підґрунті для підтримки навчання і виховання суб'єктів виділеного простору.

7. Медіакомпетентність особистості – це:

а) реальність, організована і керована єдиною виробленою концепцією, підходами і механізмами реалізації загальної стратегії формування, розвитку і досягнення цілей підвищення культурного, освітнього і професійного рівнів суб'єктів, об'єднаних на єдиному інформаційно-технологічному підґрунті для підтримки навчання і виховання суб'єктів виділеного простору;

б) сукупність її мотивів, знань, умінь, здібностей, що сприяють вибору, використанню, критичному аналізу, оцінюванню, створенню і передачі медіатекстів у різноманітних видах і формах, аналізу складних процесів функціонування медіа у соціумі;

в) здатність до відбору, аналізу інформації, ціннісного оцінювання, що має формуватися засобами інтеріоризації ціннісних установок, ціннісних орієнтацій, формування вмінь і навичок роботи з медіа, розвитку критичного мислення, сприймання, аналізу тощо.

8. Медіакультура – це:

а) сукупність інформаційно-комунікаційних засобів, що функціонують у суспільстві, знакових систем, елементів культури комунікації, пошуку, збирання, створення і передачі інформації, а також культури її сприймання соціальними групами та соціумом у цілому;

б) процес розвитку особистості людини за допомогою і на матеріалі засобів

масової комунікації (медіа), форма поповнення знань, розширення світогляду, поглиблення знань і культури як професійної, так і загальної засобами медіа;

в) здатність до відбору, аналізу інформації, ціннісного оцінювання, що має формуватися засобами інтеріоризації ціннісних установок, ціннісних орієнтацій, формування вмінь і навичок роботи з медіа, розвитку критичного мислення, сприймання, аналізу тощо.

9. Медіапедагогіка – це:

- а) теорія медіанавчання, що містить цілі, зміст, організаційні форми, способи і засоби, які допомагають розвитку медіакомпетентності;
- б) галузь педагогіки, спрямована на формування медіакомпетентності та медіанавичок людини для забезпечення ефективності й цілеспрямованого впливу медіазасобів на розумовий, моральний і духовний розвиток людини;
- в) це напрям у педагогічній теорії та практиці, орієнтований на подолання протиріч між загальнолюдськими цінностями та особистими смислами, вираженими сукупністю медіазасобів.

10. Розділи медіапедагогіки:

- а) медіадидактика, інформаційна дидактика, медіавиховання, професійно-технічна освіта;
- б) медіадидактика, медіавиховання, інформаційно-технічна освіта;
- в) медіадидактика, інформаційна дидактика, медіавиховання, інформаційно-технічна освіта.

11. Медіадидактика – це:

- а) це напрям у педагогічній теорії та практиці, орієнтований на подолання протиріч між загальнолюдськими цінностями та особистими смислами, вираженими сукупністю медіазасобів;
- б) галузь педагогіки, спрямована на формування медіакомпетентності та медіанавичок людини для забезпечення ефективності й цілеспрямованого впливу медіазасобів на розумовий, моральний і духовний розвиток людини;
- в) теорія медіанавчання, що містить цілі, зміст, організаційні форми, способи і засоби, які допомагають розвитку медіакомпетентності.

12. Медіавиховання – це:

- а) це напрям у педагогічній теорії та практиці, орієнтований на подолання протиріч між загальнолюдськими цінностями та особистими смислами, вираженими сукупністю медіазасобів;
- б) теорія медіанавчання, що містить цілі, зміст, організаційні форми, способи і засоби, які допомагають розвитку медіакомпетентності;
- в) галузь педагогіки, спрямована на формування медіакомпетентності та медіанавичок людини для забезпечення ефективності й цілеспрямованого впливу медіазасобів на розумовий, моральний і духовний розвиток людини.

13. Функції медіа:

- а) інформаційно-аналітична, пізнавальна, виховна, ідеологічна, гедоністична;
- б) інформаційна, аналітична, пізнавально-просвітницька, ідеологічна, гедоністична;
- в) інформаційна, аналітична, пізнавально-просвітницька, морально-виховна, функція впливу, гедоністична.

14. Концепція освіти, де «освітня система навряд чи буде орієнтуватися на можливості застосування електронних медіа у навчально-виховному процесі. Викладачі проявляють малу зацікавленість до технічного прогресу і можливостей електронних медіа. Навчання спирається на традиційні навчальні плани і запаси знань, уважаючи, що таким способом можна готувати підрастаюче покоління до невідомого майбутнього належним чином.»:

- а) концепція асиміляції;
- б) консервативна концепція;
- в) прогресивна інтеграційна концепція.

15. Концепція освіти, де «Електронні медіа використовуються у процесі навчання, але пов'язуються зі старими дидактичними концепціями. Комп'ютер, Інтернет, мультимедіа включаються до традиційних форм навчання. Замість того, щоб використовувати унікальний творчий потенціал нових медіа та удосконалювати з його допомогою педагогічний процес, придбається таке програмне забезпечення для навчального процесу і використовується таке

обладнання, яке відводить учням пасивну роль.»:

- а) концепція асиміляції;
- б) консервативна концепція;
- в) прогресивна інтеграційна концепція.

16. Концепція освіти, де «медіа матимуть в освітній системі важливе призначення у двох аспектах: вони являтимуть собою комунікаційну форму навчання (наприклад, e-mail-проекти, навчання за допомогою і у WorldWideWeb, програмне забезпечення) і слугуватимуть основою самостійного моделювання багатьох освітніх процесів, необхідних для протидії викликам сучасного інформаційного суспільства. Навчання буде здійснюватися переважно через самостійну організацію навчальних занять і використання авторської продукції. Підготовка матеріалу здійснюватиметься за допомогою медіа (гіпермедіа), а навчальні процеси стимулюватимуться самостійно.»:

- а) концепція асиміляції;
- б) консервативна концепція;
- в) прогресивна інтеграційна концепція.

17. До принципів відбору медіа інформації відносять:

- а) принципи наочності, науковості, актуальності, систематичності, доступності, надлишковості, комплементарності, ізоморфізму;
- б) принципи наочності, науковості, детермінізму, єдності психіки та діяльності, доступності, комплементарності, ізоморфізму;
- в) принципи наочності, науковості, детермінізму, доступності, комплементарності, ізоморфізму.

18. Складові медіакомпетентності педагога:

- а) когнітивна, емоційна, поведінкова;
- б) когнітивно-мотиваційна, емоційно-ціннісна, операційно-поведінкова;
- в) мотиваційно-ціннісна, когнітивна, операційно-діяльнісна.

19. Традиційна медіадидактика пов'язана з:

- а) вивченням можливостей застосування медіа як допоміжного засобу для підвищення ефективності занять, і відповідно вивчає значення медіазасобів у

конструюванні процесів навчання;

б) використанням у навчальному процесі усталених медіа: книг, газет, журналів, телепередач, відео кліпів, кінофільмів, плакатів тощо, тобто використання медіатекстів;

в) вивченням закономірностей, принципів навчання за допомогою сучасних інформаційних технологій.

20. Інформаційна медіадидактика пов'язана з:

а) вивченням можливостей застосування медіа як допоміжного засобу для підвищення ефективності занять, і відповідно вивчає значення медіазасобів у конструюванні процесів навчання;

б) використанням у навчальному процесі усталених медіа: книг, газет, журналів, телепередач, відео кліпів, кінофільмів, плакатів тощо, тобто використання медіатекстів;

в) вивченням закономірностей, принципів навчання за допомогою сучасних інформаційних технологій.

21. Інформаційні технології – це:

а) сукупність сучасної комп'ютерної та медійної техніки, засобів телекомунікаційного зв'язку, інструментальних програмних засобів, що забезпечують інтерактивний програмно-методичний супровід сучасних технологій навчання;

б) сукупність методів, прийомів, способів створення педагогічних умов роботи на основі комп'ютерної техніки, засобів телекомунікаційного зв'язку та інтерактивного програмного продукту, що моделюють частину функцій педагога із зображення, передавання та збору інформації, організації контролю та управління пізнавальною діяльністю.

22. Комп'ютерні технології навчання – це:

а) сукупність сучасної комп'ютерної та медійної техніки, засобів телекомунікаційного зв'язку, інструментальних програмних засобів, що забезпечують інтерактивний програмно-методичний супровід сучасних технологій навчання;

б) сукупність методів, прийомів, способів створення педагогічних умов роботи на основі комп'ютерної техніки, засобів телекомунікаційного зв'язку та інтерактивного програмного продукту, що моделюють частину функцій педагога із зображення, передавання та збору інформації, організації контролю та управління пізнавальною діяльністю.

23. Принципи медіадидактики:

а) особистісний підхід, детермінізму, ушанування національних традицій, пріоритет морально-етичних цінностей, громадянська спрямованість, естетична натхненність, продуктивна мотивація;

б) особистісний підхід, перманентне оновлення змісту, орієнтація на розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, наочності, комплементарності, громадянська спрямованість, естетична натхненність, продуктивна мотивація

в) особистісний підхід, перманентне оновлення змісту, орієнтація на розвиток інформаційно-комунікаційних технологій, ушанування національних традицій, пріоритет морально-етичних цінностей, громадянська спрямованість, естетична натхненність, продуктивна мотивація.

25. Електронні медіа – це:

а) елемент засвоєння людиною навколишнього світу;

б) пошук інформації;

в) телебачення, персональні комп'ютери та Інтернет і, відповідно до них, медіа продукти;

Г) всі відповіді вірні.

26. Сучасні електронні медіа – це:

а) телебачення, комп'ютери, медіа продукти;

б) газета, радіо;

в) книги, журнали.

27. Вправи, побудовані на основі інформаційних технологій, забезпечують...

а) забезпечують початкове усвідомлення змісту дії та її попереднє закріплення або завершення усвідомлення й закріплення, а також узагальнення й автоматизацію, що у результаті приводить до повного оволодіння дією і

перетворення її, залежно від досягнутого ступеня автоматизації, уміння або навички;

б) розуміння тексту;

в) пам'ять.

28. Що таке електронні консультації:

а) перевірка знань;

б) практично аналогічні традиційним лекціям, коли інформація подається в усній формі, після чого студентам задають питання, щоб оцінити, чого вони досягли в навчанні;

в) початкове усвідомлення змісту.

29. Комп'ютерне моделювання – це:

а) дослідження процесів у житті людини;

б) імітація чи копіювання процесів у професійній діяльності;

в) перепрограмування.

30. Який метод є одним із найпоширеніших, що застосовується у системах навчання з використанням комп'ютера:

а) комп'ютерне моделювання;

б) ігри;

в) сайт.

31. На що орієнтовані дослідження проблеми нових інформаційних технологій?

а) на реалізацію психолого-педагогічних цілей навчального процесу у навчальних закладах;

б) на розвиток мислення?

в) на розвиток здорового образу життя.

32. Кейс-технологія забезпечується:

а) навчальними матеріалами, аудіовізуальними та електронними носіями;

б) використанням поштових e-mail-протоколів.

в) паперовими носіями інформації.

33. Телекомунікаційна модель у режимі offline, у тому числі з паралельним застосуванням кейс-технології (асинхронна електронна пошта), базується на

використанні...

а) поштових e-mail-протоколів;

б) скайпу;

в) відоперегляду.

34. Недоліками телекомунікаційної моделі є:

а) затримка передачі зображення, звуку;

б) недостатній низький звук;

в) низька якість зображення.

35. Інтернет є ...

а) інтегральним засобом навчання, який може широко використовуватися з освітньою метою, зокрема, у дистанційному навчанні;

б) засіб розваг;

в) тимчасовим провадженням часу.

36. Електронні видання містять:

а) інформаційний, навчально-методичний, дидактичний та інформаційний матеріал з певної навчальної дисципліни, що містяться у певній оболонці – програмному забезпеченні;

б) різну інформацію і сукупність комп'ютерів, з'єднаних каналами зв'язку;

в) аудіоматеріал, презентації.

37. Електронні підручники – це:

а) засоби зберігання інформації;

б) метод передачі інформації;

в) сукупність інформації.

г) педагогічні програмні засоби, які охоплюють значні за обсягом навчального матеріалу розділи навчальних дисциплін або повністю навчальні дисципліни.

38. Основною і необхідною складовою електронного підручника має бути...

а) структурована база знань, яка повинна містити навчальний матеріал, відповідно до вимог навчальної програми, подана або у вигляді гіпертекстової структури або у вигляді системи гіпермедіа;

б) великий обсяг інформації;

в) наявність картинок та анотацій.

39. Електронний підручник – це:

а) засіб передачі інформації;

б) метод передачі інформації;

в) програмно-методичний комплекс, що дозволяє самостійно вивчати певну навчальну дисципліну або її розділ і який об'єднує за змістом: підручник, довідник, задачник і лабораторний практикум.

40. Кожен розділ електронного підручника, як правило, має таку структуру:

а) анімація процесів функціонування систем, що вивчаються; наявність засобів контролю помилок студентів під час виконання індивідуальних завдань; підтримка стандартів графічних інтерфейсів; підтримка відображення gif- та jpeg-зображень;

б) теоретична частина; практична частина; контрольна частина; довідкова частина; система допомоги;

в) постановка задачі (сутність проблеми); приклади основних задач і значущість їх розв'язання; геометричні, фізичні ілюстрації, мультиплікації, кліпи до різних частин курсу, розділу; аудіофрагменти; перелік розділів.

41. Основним базовим матеріалом для розробки лекції-презентації є:

а) електронний конспект лекції з навчальної дисципліни;

б) інформаційні технології;

в) сукупність засобів для передачі інформації.

42. Основним базовим матеріалом для розробки лекції-презентації є:

а) власні думки автора;

б) електронний конспект лекцій;

в) факти.

43. Медійними технологіями є:

а) технічні засоби створення, запису, копіювання, тиражування, зберігання і розповсюдження інформації для масової аудиторії;

б) засоби відтворення інформації;

в) методи розповсюдження інформації.

44. Одним з напрямів упровадження інформаційних технологій у навчальний процес є використання:

- а) книг;
- б) лекцій;
- в) аудіо- і відео засобів.

45. Дидактичний тест – це:

- а) система завдань специфічної форми і певного змісту, що надає змогу якісно оцінити структуру та виміряти рівень засвоєння знань і сформованості вмінь і навичок студентів з навчальної дисципліни;
- б) спосіб перевірки отриманих знань;
- в) система методів і перевірки знань.

46. Відеоконференції застосовують для...

- а) проведення семінарів;
- б) контролю та перевірки інформації;
- в) проведення масових заходів.

47. Відмітною особливістю організації навчального процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання є...

- а) використання засобів, методів; матеріал розповсюджується по комп'ютерних мережах за допомогою систем електронної дошки оголошень;
- б) швидкість передачі інформації;
- в) якість інформації.

48. Дистанційне навчання передбачає...

- а) відсутність перешкод з отриманням матеріалів;
- б) особистісну креативну діяльність студентів, забезпечення їх інформаційними ресурсами;
- в) готовність до навчання.

49. У чому полягає головна ідея трансформації бібліотечного обслуговування?

- а) інформаційні ресурси мають бути доступними учневі та викладачеві на відстані, незалежно від місцезнаходження останніх;
- б) для обслуговування;

в) для розвитку аналітичних здібностей.

50. Розвиток дистанційного навчання має передбачати такий напрям, як розвиток неперервної освіти:

а) так;

б) ні;

в) частково.

5 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

Підставою для визначення оцінки з навчального курсу «Медіапедагогіка» є рівень засвоєння студентами матеріалу, передбаченого навчальною програмою.

Розподіл балів, отриманих студентами

Вид занять	Змістовий модуль №1	Змістовий модуль № 2	Сума I зміст. модуля	Сума II зміст. модуля
	T1-T5	T6-T12		
Лекції	5	5	5	5
Практичні зан., лаб. роб., семін. зан.	10	30	10	30
Поточн. контр.: реферат	9	9	9	9
Кр-1/2	6	6	6	6
Іспит	-	20	-	20
Усього	30	70	30	70

Загальна таблиця розподілу балів за ЄКТС

Шкала оцінок		
Національна	Проміжок за накопичувальною бальною шкалою	ECTS
(Відмінно)	90 – 100	Відмінно
(Добре)	82 – 89	Дуже добре
	74-81	Добре
(Задовільно)	64-73	Задовільно
	60-63	Достатньо
(Незадовільно)	35 – 59	Незадовільно (дозволяється перескладання)
	1 – 34	Неприйнятно (повторне вивчення дисципліни)

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Базова

1. Загірняк М. В. Медіапедагогіка : навчальний посібник для студентів і викладачів вищих навчальних закладів і магістрантів усіх напрямів підготовки / М. В. Загірняк, Т.Б. Поясок – Харків : ТОВ «ДРУКАРНЯ МАДРИД», 2015. – 232 с.

Додаткова

2. Гуревич Р. С. Методика впровадження інформаційних технологій в навчальний процес : навч. посіб. / Р. С. Гуревич, М. Ю. Кадемія. – Вінниця : ВДПУ, 2005. – 64 с.
3. Зазнобина Л. С. Технологии интеграции медиаобразования с различными учебными дисциплинами / Л. С. Зазнобина // На пути к 12-летней школе : сб. науч. трудов. – М. : ИОСО РАО, 2000. – 400 с.
4. Захарова И. Г. Информационные технологии в образовании : [учеб. пос. для студ. высш. шк.] / И. Г. Захарова. – М. : Академия, 2003. – 192 с.
5. Максимова Г. П. Медиавоспитание в высшей профессиональной школе / Г. П. Максимова. – Ростов н/Д : Изд-во РГПУ, 2006. – 221 с.
6. Мантуленко В. В. Принципы отбора информации масс-медиа для использования в учебно-воспитательном процессе [Электронный ресурс] / В. В. Мантуленко // Высшее гуманитарное образование XXI века: проблемы и перспективы : м-лы Всерос. науч.-практ. конф. с междуна. участием. – Самара : Изд-во СГПУ, 2006. – С. 135–141. – Режим доступа : <http://www.media-pedagogics.ru/article4.html>.
7. Медиаобразование // Российская педагогическая энциклопедия. / гл. ред. В.В. Давыдов. – М. : Большая российская энциклопедия, 1993. – Т. 1. – С. 555.
8. Мuryюкина Е. В. Проблемы методологии современной медиапедагогике / Е. В. Мuryюкина // Медиафилософия; под ред. В. В. Савчука. – СПб. : Изд-во философского общества, 2008. – С. 330–334.

9. Олійник В. В. Застосування комп'ютерних і телекомунікаційних технологій у дистанційному навчанні: навч.-метод. комплекс / [В. В. Олійник, В. О. Гравіт, С. В. Антощук, А. Л. Кліменко] ; за заг. ред. В. В. Олійника. –К. : Міленіум, 2005. – 44 с.
10. Онкович Г. В. Медіа-педагогіка і медіа-освіта: поширення у світі / Г. В. Онкович // Диво слово. – 2007. – № 6. – С. 2–4.
11. Словарь терминов по медиаобразованию, медиапедагогике, медиаграмотности, медиакомпетентности / [сост. А. В. Фёдоров]. – Таганрог : Изд-во Таганрог. пед. ин-та, 2010. – 64 с.
12. Фёдоров А. В. Медиаобразование. Медиапедагогика. Медиажурналистика / А. В. Федоров. – М. : Изд-во ЮНЕСКО «Информация для всех», 2005. – № 4., С. 45–49.
13. Федоров А. В. Терминология медиаобразования / А. В. Федоров // Искусство и образование. – 2000. – № 2. – С. 33–38.
14. Шариков А. В. Медиаобразование: мировой и отечественный опыт / А. В. Шариков. – М. : Изд-во Академии педагогических наук, 1990. – 66 с.

Електронні ресурси

15. Ілляк Н. Проблеми медіаосвіти в Україні в контексті євро інтеграції [Електронний ресурс]/ Н. Ілляк. – Режим доступу : <http://vuzlib.com/content/view/1575/43/>.
16. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ispp.org.ua/news_44.htm
17. Мантуленко В. В. Медиаобразование в современном мире [Электронный ресурс] / В. В. Мантуленко // Традиции и инновации в социальной педагогике : м-лы науч.-практ. конф. [отв. за вып. М. Д. Горячев]. – Самара : Изд-во Самарский ун-т, 2004. – С. 114–116. – Режим доступа : <http://www.media-pedagogics.ru/article16.html>

Методичні вказівки щодо семінарських, практичних занять і самостійної роботи з навчальної дисципліни «Медіапедагогіка» для студентів денної та заочної форми навчання всіх спеціальностей освітнього ступеня «Магістр».

Укладачі: д. пед. н., проф. Т.Б. Поясок;
к. пед, наук., доц. О. І. Беспарточна

Відповідальний за випуск зав. кафедри психології, педагогіки та філософії
к. псих. н., доц. Р. М. Білоус

Підп. до др. _____ Формат 60x84.1/16 папір тип. друк ризографія.

Ум. друк. арк. _____ Наклад _____ прим. Зам. № ____ . Безкоштовно.

Видавничий відділ
Кременчуцького національного університету
імені Михайла Остроградського
вул. Першотравнева, 20, м. Кременчук, 39614